

Sri Bha Ramamurthy

Broadleaf

Quintan

1-5-42

సాహిత్యలత పోషక వర్గమునకు, అభిమానులకు, చందా
దారులకు వందనములు. నూతన సంవత్సరము మీకు సౌఖ్య
ప్రదమగుగాక! ప్రజలలో భాషాభిమాన మభివృద్ధియగు
గాక! దేశము పాడిపంటలతో తేజరిలుత!

సాహిత్యలతకు రెండవ వత్సరము సడచుచున్నది.
దయయుంచి విరాళములు, చందాలు వెంటనే పంపవలసిన
దనిమనవి. ఈవిషయమున జాబులువ్రాయుట అధిక తపాలా
వ్యయమునకు హేతువుగాన, సహృదయులగు మాచందా
దారులిది గమనింతురుగాక!

ఇట్లు విధేయులు,

ని ర్వా హ కు లు

Sarabha Ramamurti
Drodiyal
Guntur
1-5-42

“ సా హి త్య ల త ”

7 వ కుసుమము.

“ కావ్యమాల . ”

గ్రంథకర్త:

కారుమంచి కొండలరావు,

బి. ఏ., బి. ఇ. డి.,

“ సాహిత్య లత ”

—♦ రాజ వా ష కు లు ♦—

మ. రా. శ్రీ “దేశోద్ధారక” “విశ్వదాత”

కాశీనాథుని నా గేశ్వర రావు పంతులుగారు.

,, ఊటుకూరి రామయ్య శ్రేష్ఠిగారు.

,, శ్రీకాకుళం పట్టాభిరాములుగూర్తారు.

,, “ఆంధ్ర హతక కళోద్ధారక”

వనారస గోవింద రావుగారు.

సురభినాట్యమండలి.

—♦ పో ష కు లు ♦—

మ. రా. శ్రీ బూదరాజు వెంకటసుబ్బయ్య పంతులుగారు,

(స్వర్న)

,, పులిపాటి కుమారస్వామిగారు,

బ్యాంకు, గుంటూరు.

,, పి. సూర్యనారాయణగారు, బి. ఏ., చీరాల.

,, పేటేటి వెంకటాద్రిగారు, చీరాల.

,, తడవర్తి సీతారాం శ్రేష్ఠిగారు, పెరిసిడెంటు,

రాజమండ్రి, నేవనల్ బ్యాంకు లిమిటెడ్.

,, ఊటుకూరి లక్ష్మీనృసింహదాసుగారు,

భూస్వాములు, వేటపాలెం.

,, నారపరాజు రామమూర్తి పంతులుగారు,

భూస్వాములు, ఇంకొల్లు

ఆ శీర్షములు.

“భాగతీ” సంపాదకులు శ్రీ గన్నవరపు సుబ్బరామయ్య
గారి యొద్దనుండి.

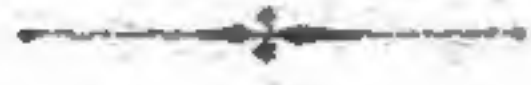
శ్రీయుత కృష్ణరావుగారికి:—

ప్రియమహాశయా! వందనములు.

తమ లేఖ అందినది.

తాము ఆగుచుకాంధ్ర వాఙ్మయ వికాసముకొఱచు
‘సాహిత్యలత’ ద్వారమున గట్టి కృషి చేయుచున్నాము. సాహిత్య
లతయు క్రమముతప్పక, ఆ యా కాలముల, నవ్యకుసుమ
ములను ప్రసవించుచున్నది. దీనినిబట్టి యీ “సాహిత్యలత”
ముందుముందు, నవ్యామోద విలసితములగు కుసుమములను
ప్రసవించుచు, నాంధ్రలోకమున కామోదమును కుంప
గలదని తలప నవకాశముగలదు. ఈతలంపు సఫలమయి
సాహిత్యలత చిరంజీవియగుగాక! ఆంధ్ర వాఙ్మయోన్మాద
వనమున కది యలంకారమై వెలయుగాక!

ఆ శీ స్స.

“కవికోకిల” శ్రీ దువ్వూరి రామిరెడ్డిగారి యొద్దనుండి.

శ్రీయూత కర్లపాలెం శృష్టరావుగారికి:—

సవ్యవాఙ్మయపని మీరు నాటిసట్టి
సరస ‘సాహిత్యలత’కు వత్సరముచెల్లె,
ఆటు పూవులు పూచె నాంధ్రాళిముదము
నంద, నితమీంద నిమ్మడియకాతకావు!

సా
హిత్య
ల
త

సంపాదకీయము.

ద్వితీయ
వత్సరము

“కృషితోనాస్తి చుర్భిక్షం”

కవితాకన్యక లూడిగము సల్పుచుండ, సుకవివ్రాతవ
“జే! జే!” యన, చిగురుజొంపముల నల్లారుముద్దుగ బెరుగు
చుండిన, సాహిత్యలతాదేవికి ద్వితీయ వసంతము ప్రవేశి
ంచినది.

క్రిడారంగముగు నెలయేటిగట్టుల సాధ్యరాగములతో
దోబూచులాడినది. చిఱుమీనముల బలుకరించి, పరిచయ
మేర్పరచుకొన్నది. కోయిల కూనలతో, ప్రేమగీతముల
బాడుచు, గాలిబుడుతనితో సరసమాడినది. విద్యుల్లతతో
స్నేహముజేసి, నల్లమబ్బల నవ్వుల పాలుచేసినది, - వెన్నెల
రాత్రులవిహరించుచు “మచ్చమావుకొనుమని, జాబిల్లినపె

చ్చరించినది. ప్రాతఃకాలమున గులాబీకన్నెకు మంచుబింకువుల
కానుకలర్పించినది- కనుమ గంఢములదానము జేసినది, కొంటె
తుమ్మెదల మండలించినది.

“సాహి త్య ల తే” నాశ్రియించి, అనాగరికుల నాజూ
కునభ్యసించిరి, రాకొహరి తల దములు దిద్దుకొనిరి. మూఢా
చారులు సంస్కర్తలైరి, విరసులు సరసులైరి.

అనిర్వచనీయానందముతో కాలముగడచినది.

ఇచ్చటికివండినపంట, కళాభివృద్ధికెంతమేలైనదో, ప్రయో
జనమునకంత ప్రధానమైనది.

ఇది నవనంతము ప్రాయముననుసరించి, అంగసాష్టన
మేర్పడినది. నడకలయొక్కారము-నడవడిలో గొప్పందనము
నుడికారమున తీయందనము, పెట్టనిసొమ్ములు- అలంకారముల
నారి తేరిన యందకతయైనది. ఈడువానికి గుణ శారములు
నేర్పుచు, పెద్దరిక మార్జించి రసికజనవనోభిరామయైనది.

అన్యభాషాయోషామణుల గమనమునందలి మెఱుగుల
నవలోకించి, జాతీయాశయుల మేళవించి రసవత్తరమగు
రచనలు జేసినది.

వీటిని దిలకించి, భావి భాగ్యోదయ సూచనలని, యజ
మాని మురియుచు, కష్టముఫలించినదని సంతసించుచున్నాడు.

మహాకవుల యాశీస్సు లమోఘములుగదా? విజయ
విరాజితులగు గలుగు సహజ సంఘోషాతిరేకముల నుచ్చోం
గుచు, వివశయై, లేఖని యీవాక్యముల వాఱియ సాహసించి
నది. ఇంతకుమున్నే పలువురు కద్దలు “జానని” లిలయాపియుండు
టకతన, దోషమండదని ధైర్యము.

ఈ ఋతువునకు కాగల కాపులొ సిద్ధమైన పూవు
“కావ్యమాల” కర్త, పట్టభద్రుడైన, యుత్సాహముగల
యవకుడు.

రసికు లానందింపదగిన యీ కుసుమమున, రెక్కలు
లలితములై నవి. పుష్పాడి మధురమైన పరిమళముగలది. కర్త
నాణెమైన కథావస్తువుల నేకరించినాడు. పనితనము కొనియా
డదగును. సంస్కృతాంధ్రముల రెండింటియందును చొదవ
గలిగి ధారాశుద్ధియేర్పడినది. మచ్చునకు “భీక్కుని”లో,

“ఆ కును జెక్కుటద్దములయందు గులాబులుపూచె, దన్ననో
జ్ఞాననమందు చంద్రికలుగానె, శరీరసునర్ణపుష్పతో

భానిలయమ్ములన్ బహుసువాసన లెల్లెడనాక్రిమించె, జం
దాననమేనియందు నెలబామ్రయమురూపముజెందువేళలన్

ప్రకృతినుండి మానవు డుద్భవించెను. వీరిరువురు నన్ని
హిత బంధువులు. ఈకలయిక సత్యమగు సౌందర్యము. ఈ
పద్యమున సౌందర్య వర్ణనము చక్కగనున్నది.

“వాడిన వాడకున్న నిదివాడునటంచు నెఱింగికూడ, నీ
వాడుకొనంగ నెంతు ప్రసవమ్ముగనుంగొని, మోహవృత్తితో
వాడనిపూవుకై వెదకు భారముఁ బుణలు నీవొకింతయున్
జూడవదేమి? యీమఱపుచోద్యము, పా! పసి పాపవాయికన్?”

“ప్రేమ బలిలో”

ఈవు ప్రేమించితివి దానికింతప్రేమ
పరులుగూడ చూపింపగావలె నటంచు,
పాడువర్తకమున కేల పాటుపడెను? -
ధరణి నుత్కృష్టగుణము వర్తకమ? చెవుమ!”

ప్రేమలోనుండు పవిత్రత- వర్తకముననుండు నీచ
త్వము చక్కగ చిత్రింపబడినది.

“ఏను జనిపోయినపుడు- నన్మృత్యుదేవ
తాసభాస్థలికీడ్చుక తరలునపుడు,
ఘనభయంకర నిబిడాంధకారమందు
అతివ! నీప్రేమవెలుగు సాయమ్ముజేయు.”

“మునిమాపు”లో

కర్త నిస్సహాయుడుగాబోలు, పాపము!

“ఒక్కడ-యాయనంత మహితోన్నత విశ్వమునందు నెల్ల, నే
నొక్కడ- యాప్రశాంతసమయోన్ముఖ నిష్ఠురమాయముం

[దు, నే

నొక్కడ- యావిశాల మహదుగ్రనిరామయశూన్యమందు
నేనొక్కడ- యాత్రసేతు నిటులొక్కడనే, యొకతోడు

[లేకయే..”

అని విలపించుచు, ఆ వేశపూరితుడయ్యెను.

ఇంక పాఠకు లాసాంతమనుభవించి, యానందింతురుగా

చక్కగ పూపులుదిద్దుట కవ కాశము లేకపోవుట
అచ్చు తప్పలుండిన నుండవచ్చును. గాబోవుగ్రంథమున నవ
తొచుకొ నెదము

63 వ పేజీలో 1 వ పద్యమున,

ఒక్కతోపున గట్టెక్కయు” అనుదానికిమారుగ

“ఒక్కతోపున నవలగట్టెక్కజేయు” అనియు,

63 వ పేజీ 4 వ పద్యమున,

“నాథ! పోవుచుంటివానన్నవీడి” అనుదానికి,

“నాథ! పోవుచునుంటివానన్నవీడి” అనియు,

గ్రహించవలెను.

నాహిత్యలత కార్యాటయము,
చీరాల.

కర్లపాలెం కృష్ణారావు,
సంపాదకుడు.

ఆ శీ స్సు .

లలిఁగఁగఁ వధూధమ్మిల్ల- తలముఁజలము
 సెలఁగఁగఁగఁ నేసి బాసిముకుళనవృత్తి
 నలఁగఁగఁగఁగఁ వర్తివృత్తి దిగ్విలయమగుచుఁ
 బొలుచుఁగాత! సాహితీలతా పుష్పచయము.

* * * * *

ధరణిఁ గృష్ణకరస్థాపి- తంబకాన,
 యూలతము నిచ్చలుం గొత్త తాలతాంత
 వితతివిసరి సత్యావతి- పెరటిపారి
 జాతమటుల నెగడునన- సందియంబె!.

1—1—36,
 కొల్లూరు. }

కూచిభొట్ల ప్రభాకర్ శాస్త్రి
 ఘట్టి లక్ష్మీ వరసింహ శాస్త్రి

ఇది మదీయాభివృద్ధి భావించిమిగుల
వత్సలత్వముఁ బ్రేమయుఁ బ్రకటముగను
దాల్చు నమ్మనుష్యాకారదైవతముల
కర్పణముసేయువాఁడ నత్యధికభక్తి.

భిక్కుని.

అఖలలోకమ్ములంగల యాయనంత
దివ్యసౌందర్యమే యామి దేహవంతు
రూపుగాంచినయది యెవ్వరును దదీయ
వైభవమ్మును వర్ణించువారులేరు.

వదనకచులమ్మునకుఁ గొత్త ప్రతిభనిచ్చె
అంగములకెల్ల వింతసోయగమొసంగెఁ
జూపులకా భావములఁ గొత్త సొగసుఁ గూర్చె
ఆమెనే నిలయమ్ము చేయంగఁ బోలు
ప్రణయదేవత యాకమలాసుతుండు.

అనుచుచెక్కుటద్దములయందు గులాబులుపూచెఁ, దన్మనో
జ్ఞాననమందు చంద్రికలుగాసె, శరీరసువర్ణపుష్పశో
భానిలయమ్ములకు బహుసువాసనలెల్లెడనాక్రమించెఁ, జం
ద్రాననమేనియందు నెలఁ బ్రాయముగూఢముజెందువేళలకా.

కావ్యమాల.

బుద్ధదేవుని పాదసంపూజనమ్ము
సలిపి నిర్వాణవదమండఁ దలఁచెనామె,
సొచ్చిసొరనట్టి ప్రియంపుసోయగమ్ము
దాఁగికొనెను, గాఢాయవస్త్రములతెరల.

పధికజనుల మానమ్మును భ్రాణధనముఁ
గొల్లఁగొట్టు నల్లరిమూకకెల్ల వాఁడు
రాజు, వసియించువాడా యరణ్యసీమ,
తనువుదాల్చినవికృత తత్వమ్మతండు.

అగ్రిజమ్మండయయ్య బాల్యమ్మునందె
అతఁడు చోరులహస్తమ్ములందుఁ బడియె
వారిమైత్రిని దస్కరవర్మఁడయ్యె
కాలమెంతవారికిఁగూడఁ గడవరాదు.

లలితగతిన్ గమండలుజలమ్ములఁ ద్రోవనుజల్లుకొంచు, మం
జులఘటితిన్ బ్రశస్తగుణశోభిత బుద్ధునిఁ బాడుకొంచు, న
ర్మిలీని శరీషకోమలశరీరకుమారి చనంగ, నిప్పు గ
న్నులు మెఱయంగనాతఁడు గనుంగొనఁ

దారలుసంచలింపఁగన్.

కావ్యమాల.

కురులాకకొంతదాచినను గూడఁ బ్రవర్ధిలు నామెయాస్యసుం
దరరుచు, లాసరోజనయమ్ముల నిల్లును గట్టికొన్న ది
వ్యరుచిరకాంతిపూరము లనన్యజనప్రతిమానశోభలన్
గూరిసెడి గండపాళికలు కోడు గనుంగొను తెప్పలార్పకే.

సరసిజలమ్ములన్మునిగి, చక్కఁగదేహమునంటియున్నయం
బరము నతిక్రమించి సుకుమారితనుద్యుతులెల్లదిక్కులన్
మెఱియఁగ నాలయమ్ముననుమెట్టులమెట్టుచునున్న వేళ, నా
సరసుఁడు నేత్రగోళములఁజూచి కనుంగొను

నామెరూపమున్.

పున్నమవెన్నెలల్ పుడమిముంచి వెలింగెడివేళ, దాపునం
దున్న సరత్తటమ్ములఁ బరుంపి, తధాగతు పూజ్యపాదు న
భ్యున్నత సత్కృపావిసరముల్ గళమెత్తిలతాంగి పాడఁ జెం
తన్నివసించి పాఁడు వినుదానిఁ జెవుల్ పొడిగించి శ్రద్ధమై

అటసెలయేటి గట్టుల శిలాగ్రమునన్వసించి, గీతముల్
కుటిలశిరోజముల్ బడసరోజములన్ బడి సంచలింప, న
స్ఫుటఘణితిన్ బఠించునెడ పుస్తకమున్దొని, యేకతమ్ముయ

కావ్యమాల.

క్కుటిలుడు వెన్ననిల్చి, కనుఁ గోమలియందముఁ

జాలనుగ్గుడై.

తరుణిలలితశరీరవల్లరిచలింప,
నీలకేశముల్ చెదర, వెన్నెలలుగాయ
వదన మాళాశ్యమునిఁగూర్చి ప్రజక్షఁ బలుకు
వేళఁబరవశమ్మన వాఁడు విని కలంగు.

భిక్షపాత్రతో పల్లియవీధులందు
బుద్ధదేవునెప్పుడు స్మరింపుచును తిరుగు
వేళలందున, వాఁడును వెదురుబుట్ట
లల్లునెపమునఁ జరియించు ననుసరించి.

భిక్కునులతోడ నిర్వాణ విషయములను
పలుకువేళల దేహమ్ము పులకరించు,
గండపాళికెంపెక్కును గనులువెలుఁగు,
వాఁడు దానిని గని పారవశ్యమందు.

చిన్నయడుగులతో శైలసీమలందు
సంచరించెడివేళ నాయంచయాన,

జాతి పడునేమొకోయని చాలభయము
నంది, తెప్పవాల్పక యామెనరయువాఁడు.

తన కమండలముధరించి తటినియందు
స్నానమొనరింపఁగా దిగి, దానమునిఁగి,
కొంతతడవున్నచో, వాని యంతరంగ
మెల్ల ఊఁభించు, స్వేదమ్ముమెయిజనించు.

బుద్ధదేవునిఁ బూజింపఁ బూలుగోయ.
వెల్నెలలలోన నాలేమ వెడలునపుడు,
ముందుదాఁనేగు, నేమైనఁ బురువులుండి
అయివతిని బాధించునేమో యటంచు.

వన్యమృగములు సైత మావనితపాద
పంకజములకు మొక్కి నేవలనొనర్ప
ముక్కుపైన వ్రేలుంచి యామూఢుఁడచట
అరయ నీవింతశనుచు సచ్చేరువునందు.

లలితచరణ నీరేజమ్ములను లతాంగి
కాననమ్మునఁ జరియించు కాలమందు,

కావ్యమాల.

కంటకములు గుచ్చునొడని, కదలిముందు
తోవలొనుండి ముండ్లనుదోసివైచు.

ఆమెకందని ప్రసవమ్మలతఁడు గోసి
తెచ్చియిచ్చును; జిఱునవ్వు మచ్చకఁటి
మోమున మొల్కలెత్తగాబుచ్చికొనును,
కలిగె ధన్యత్వమనివాఁడు పులకరించు.

వానివృత్తి నెఱింగి, యాపంకజాక్షి
“పూజ్యుడా! నిన్ను బాపంబుబొందదొక్కొ,
హింస నేతురే?” యన, భక్తి నెఱిగివాఁడు
దానినప్పటినుండియు మానినాఁడు.

ఆమెవానికి స్వీయభిక్షాన్నమొసంగ,
అమృత మబ్బినట్లతఁడు మోదమువహించు,
ముదితతన్ను బ్రేమించుచున్నదియటంచు
తలఁచి లోలోన మురియు నాతడుమిగుల.

“బుద్ధిమంతుఁడువీఁడు, శ్రీ బుద్ధదేవు
భక్తుఁడని” యామెచెలులతో బల్కునపుడు
మెడనునిక్కించివిని, వాఁడుమివుల హర్ష
కలితుఁడౌ నదిప్రేమలక్షణమటంచు.

పూర్ణిమాచంద్రికలలోనఁ బుష్పవనము
చెంతశాద్వలమ్మున మేనుజేర్చియామె
బుద్ధదేవుని బాడఁగాఁ, బొంచివిని వి
యోగవేదనమనుచు వాఁడూహసేయు.

వవలనక, రాత్రియనక, యావద్మనేత్ర
వీక్షణమ్ములకొఱకై తపించుతుండు,
ఆమెయెలుఁగువానికి నుత్సహనమ్మొసంగు
బాలకేకికి మేఘరావమువిధాన.

రమ్యమైన వసంతకాలమ్మునచ్చె
తరువులుచిగిర్చె వల్లరీతతులుపూచె,
వనులఁగల కంకలకంఠ నిసదమొసఁగెఁ
బ్రకృతియతయు హర్షతాయకమయ్యె.

కావ్యమాల.

ఉదయగిరీంద్రశృంగముననున్న సువర్ణముదారమూర్తి, నా
ల్లుడెనలఁ బఁచిపెట్టుచు వెలుంగులజిమ్మి సరోజకన్యకా
హృదయగతాగ్రహమ్ములను వీడ్చుచూరము

భారజేయచున్

గదిసెను ప్రాగ్విశాహృదయకముకుఁడదిననాఁధుడర్మిలిన్.

పలకఁగరానివేదనలపాలయి, రేయి, యుగోపమక్రియన్
దలఁచి, మనోహరుఁగనుఁగొనంగలభాగ్యములేదు,

జీవముల్

నిలువవటంచు నాసవిడి, రేయిజనన్ గనువిచ్చియచ్చలే
గలవరుఁజూచి, చూచిమఱి, కాఁగిటఁదాఱెనుజక్ర

వాకియున్.

అభితతులేచి యావనులనంతటఁబూచిన పుష్పకన్యకా
వళిమధురాధరామృతముఁ జానముసేయఁబరుండులెత్తె, వా
రఁజగమందులేదిది పరాంగన, యొక్కరె పెక్కువారలన్,
గలియఁరాదు, నాదిదియన, న్నయమందఱివారలందరున్.

అలరులతాలయాగ్రముల, నయ్యవనీజమునీడలన్ సరో
నిలయములన్, మనోజ్ఞతటిగీతటసీనుల, శాద్యలమ్ములన్,

కావ్యమాల.

బులుగులు, ప్రేమసీసహితముల్ విహరించెను,

మాధవుండువా

రలకొనగూడు, నమ్మధుఁఖలమ్ములవిందులఁ బొంగిపోవుచున్

తనసాగసుందనమ్మువనుధాన్ధలఁ జాటఁగ దక్షిణానిలుం

డునువెడలెన్ శరీరమున నూతనపుష్పవతీలతాంగనా

తనుగతగంధముల్ గొని, ముదమ్మనఁ జందనమద్ది, పద్మిన్

వనితలతేనెలాని, రసవంతపుఁబ్రేమపదమ్ములల్లుచున్.

ప్రణయమెయిన్నిచోటులను రాజ్యముసేయు

వసంతమానమున్

గని, తలసోసివాఁడు నిజకామినిగానొనరింపకున్న నా

వనితను, “నిర్వభోవోడలఁ బ్రాణములేయని”

యామెపాదభూ

మినిబడివేడువాఁడను శమింపఁగఁజేయుమటంచదాపమన్

దినకరుండు గుంకికెదలయె

తైను గున్నమచందమామ, తెలువయునట బు

ద్ధుని పూజసల్పి, మగుడన్,

జనుచుండఁగ్గ, వాఁడువోయిసాగిలఁబడియెన్.

కావ్యమాల.

నిలువబడెను నివ్వెరవోయి నిశ్చలముగ,
వాడుఁ దనయంతలేచి యవ్వనితఁజూచి
కాయమెల్ల నద్భుతగతిఁ గంపమందఁ
బలికెనిట్టులఁ దడబడువాణితోడ.

నే నెఱుంగుదు నబల! కామానలమ్ము
కాల్చుటలు నిన్ను, నీచెలికత్తెలరయ
ననుఁ బలుకు వేళ మోముకాంతినివహించి
చెక్కులెఱ్ఱవారుటలు నీక్షించినాడ.

కాననభూమికంతటికిఁగాంత! ప్రభుండను; వీరలెల్లనా
యానతిమీరనోప, రెదయందెదిగోరినఁ దేఁగలాడు; నా
రాణివీకమ్ము, నీవుగనరానిసుఖమ్ములులేవు, నీవుచూ
నేను నికుంజపుంజతటిసీన్ధులులన్ విహరింపమెప్పుడున్.

నిద్దురమాని నీనయననీరజముల్ గనుకొర్కినేను నో
ముద్దులగుమ్మ యెన్నొదినముల్ దెరువున్ గనిపెట్టియుంటి, నీ
నిద్దవుఁజెక్కుటద్దములు, నీలలితానన శీతరోచి, నా
కెద్దియొ చెప్పరానిముదమిచ్చు, విషాదమ గూడవిచ్చెడిన్.

కావ్యమాల.

అరయక, నిన్ను, నొక్కతృటియైనను నిల్వఁగలేకపోతి, నా
బరుఁగిడజేయుమానసము, ప్రిణసఖి! భవదీయదివ్యసుం
దరసయానమ్ములన్ గనముదమ్ముగలింగెడి, దింకఁబాదముల్
వఱలవు నిన్నువీడిచన, మారవికారములింతలానొకొ.

చిరుతపదమ్ములన్ విపినసీమల నీవుజరించువేళ దు
ర్భరముగముళ్లు నీలలితపాదముగుచ్చునొయంచు నామన
మ్మొటియు, సరస్సులోమునిగి యించుకనిల్తువయేని

క్షోభమున్

బొరయుదుఁ, గొండజాలపయిబోనెదకొట్టుకలాడునెచ్చెలీ

పరిచయ మ్మైనవేయైన, ప్రిణకాంత!

కూరకానసమృగములుచేరి నిన్ను

దరియువేళల నాయెడకరఁగిపోవు

యెఱడయిన నిన్నుబాధించునేమొయనుచు.

వెన్నలరాత్రిలన్ మధుపవేణి సుమప్రకరమ్ముఁబూని, దీ
వ్యన్నయనాబ్జముల్ వెలుఁగ నద్భుతరీతిని, బుడ్డుకొవెలన్
దిన్నగ హంసయానమున నీవటులాంటిగఁ జేరువేళనే
నున్నిను వెంబడింతును మనోహరి, దుర్జలీలమాన్పఁగన్

కావ్యమాల:

తరుణీ! వేలుపుటందకత్తియనె శాంసర్యమ్మనిన్ననన్ బో
లకు లోకోత్తర సుందరాంగివి, ప్రభాలబమ్మలీకన్ను, లిం
దిరవాసమ్ముననించు నిత్యమిట, నేదేవితసంభాషణల్
నెఱపున్ నన్లని, యన్నతమ్ములగు సందేశమ్ములన్ నాకిడున్.

చిఱుత బ్రాహ్మమునాడె నీవిలులనిస్సీ! సన్యసింజే? యిటల్
మఱుగై నిర్జనముల్ మఠమ్ములవసింపన్ బూనుదే? దేవి, యి
త్తటి నీయందముకావనాంతర సుధాధామ ప్రభాపీవియే;
మఱి, యారణ్యకపుష్పసద్వికసనమ్మా!, చెప్పచూ! సుందరీ.

ఆలలితాంఘ్రియుగ్మమున కందియలెంతటియందమిచ్చు. దే
వాలయసీమలన్ విసినమందు జరించెడివేళవెంతగీ
తాలు పఠింపవే? వినినధన్యులునొంద రెపారవశ్యమున్
బాల! తలంపవేమి యెలఁబ్రాహ్మముచెల్లుట? లట్లేనిల్చునే?

లలితలతానికంజముల రమ్యనదీసికతాస్థలమ్ములన్
తలిరులతోటలన్ సరసతామరసాలయసీమలందు నీ
వలచినవానిఁ గాఁగిటనపారసుఖమ్ములఁదేల్పఁబోక యో
చెలి, యిటనేసుఖమ్మునుచుఁ జేతునిరర్థకపూజలిమ్మొయిన్.

కావ్యమాల.

ముడుతలుబడ్డనాడుమెయి, ముంగలనున్న నె కానరామిచేఁ
దడఁబడునాడు, పల్కఁగఁబడమ్ములు సందులనుండి

యెంతయున్

ఁడిబడిపోవునాడెదియు వీనులదూరనినాడు సుందరీ!
కడువగఁజెందె దీవిటులఁగాల్చెద వేటికిసౌఖ్యమిప్పుడే?.

పరిమళరాజికిండ్లు ప్రసవమ్ములనీవుధరింపవేమి? సుం
దతచికురమ్ములిట్టులువిదా,! జడగట్టసహింతువెట్టు ల
వ్విరివిలుకానిగద్దెయిది విస్తృతవక్షముప్రేమతోనలం
కరణముసేయవేమి? యలుకా సుమదామము

కూడకూడదో?

ఐననొకమేలుగలదునాకతివ! నీవు
సన్యసించుట,- నీపరిచయమునాకు
దీననేకాదెక్కలై? నాదేవునకును
ధన్యవాదములర్పింపఁ దగవుకాదో?

ప్రసవముల్లి నీచికురబంధమునన్ముడివేతు, నీకుఁగై
వసమయియుండి నీపనుచుపన్నులుసేసెద, నీయకాలస

కావ్యమాల.

న్యసనమదేల? రమ్మ! బిగియారంగవుంగిటఁజేరి ప్రియపున్
బస, సఫలమ్ముజెందరసవంతముజేతము జీవితమ్ములన్.

అనివచించి హస్తమ్ములనతఁడుచాచి
నిలువఁబడెనామెయెదుట, వెన్నెలలు గాయు
మోముపై దృష్టినిల్పి, - యాముగుడపలికె
పరమశాంతభావమ్ముచ్చపడఁగనిటుల,

ఏవముపుట్టఁజేయు తనువేలఁగనుంగొని యీవికారమున్
భావనఁసేతు వీవొకదినమ్ముపవాసముసేతులేచె? రో
గావిలవృత్తి నొక్కదినమైనఁదపింపవో? ముల్లుగుచ్చుకో
దే? వినవేమొయప్రియము! దేహముసత్వమెఱుంగజాలవే?

వాడినవాడకున్న నిదివాడునటంచునెఱింగికూడ నీ
వాడుకొనంగనెంతుప్రసవమ్ముఁగనుంగొని మోహవృత్తితో
వాడనిపూవుకై వెదుకుభారముఁబూనుట నీవొకింతయుకా
జూడవదేమి? యీమాటపుచ్చోద్యముపో! పసిపాపవాయిఁ? న్?

భావిలోబడి తనయుందుపడినతాము
పయినఁగాల్గొప్పెదేల రవంతత్వప్తి

కొఱకు? మాధ్యముకాదె యిర్వును బడరె
సలుపవలదొకో యన్య రక్షణముకొరకు?.

ఒక్క రెండేండ్లు పై బడ నుడిగిపోవు
యావనమ్మంత వార్ధక్య మనతరించు
హేతురూపమ్ముతో నిది యెఱిగికూడ
వలచెదవదేల దీనినే తెలివిమాలి.

విమల నిర్వాణపదము నేవింపుమనుచు
చూడు బుద్ధదేవుడు పల్కుచున్నవాఁడు
వాంఛలన్ విడి విడిచి ప్రవంచమెల్ల
కొలుపుమోయి సుకమ్మొనఁగూడునీకు.

అవనిపై చృష్టివిల్పి రవంతయాగి
మఱల నాలతాంగీనేర్చి సరసిజములఁ
జూచి ముగ్ధుడై కలఁగి యాసుందరాంగి
తోడ నీవిధివచియించినాఁడుపాఁడు.

నీవు వచియించినన్నియును నిక్కమెకాని శమింపదేలొయి
భావవికారముంగ ! భవన్ముఖచంద్రునిఁ జూచినంతనీ

కావ్యమాల.

యీవచనచ్చులెల్ల క్షణమేనియునిల్వవుముందు బాణముల్
భావజడంగకమ్ముల బలమ్ముననాటును దప్పఁడింతయున్.

కలుగకపోదు మానవుల కందఱున్మృతి నేదొతేపొ, ఓ
జలజదళాయతాక్షి! యిదిసశ్యమె, కాదనగాని, యావలన్
గలిగెనుసత్త్వదేమొ యెఱుంగన్, గలవారలులేరు; దీనికై
సలవుఁ బ్రతుత్నమంతయు నిజమ్ముగ వ్యర్థమటంచు
[నంచెదన్.

బ్రతుకొకచూడునాళ్ళ మురిపెమ్ము; జనమ్ములుసర్వ
[మావలన్

జితిపయినెక్కికాలి, యొకచేరెడు బూడిదరొదురంతె; యే
మతిగలవాఁడుకూడ కరమందలి వెన్ననుమాని నేతికై
వెతుకదలంపు వెట్టఁ డరవిందదళాక్షి యొకింతజూడుమా!

ప్రణయమేముక్తి- స్వేచ్ఛయేస్వర్గభూమి-
దేవుఁడీ మాధవుఁడె- యన్య దేవతలను
గొలుచుచున్ గలమును వృధాసలుపనేల?
రమ్ము భోగింపనిక వేగిరమ్ముబాల!

సకియ! నాలోకమందు విషాదమునకుఁ
దావులే, దెఱుంగక కృంగెదవలతాంగి!
బ్రతుకు నీమూఁడునాళ్ళు సంబరముపడక
యేల, యెలజవ్వనమ్ము వ్యయింతువకట!.

కడచిపోయిన హుఱల నొక్కటియు గాదు
నీవు చింతించునట్టి యీనిముసమెల్లి
వ్యర్థమరిచునూ మఱువఁగావలదు ముగ్ధ!
బాలికవు తలపోయుమీ పలుకులెల్ల.

అవనిపై దృష్టిచాలించి, యతివవాని
మొగమునున్జూచి, చిఱునవ్వుమొలకలెత్త
పలికె “నానునీకయి యీప్రపంచమెల్ల
పుట్టివందెను- భోగింపుమోయి యనుచు!”.

అలుగక నీవువీనిని ‘మందఱు సుందరులొక్కనిన్నెపో
వలతురే? నీవొకండవె ప్రపంచమునన్ బురుషుండవే? జగ
మ్ముల నినుమించు సుందరులుబుట్టరే? నీవువరించునెల్లకాం
తలు నవనున్మధుండనుచుఁ దప్పకనిన్నె వరించుచుదురే?.

కావ్యమాల.

తాను మన్మధుడనటందుఁ దలమచుందుఁ
బ్రతిమనుష్టుఁడు; నవ్వుచుఁ బాడుకొనుచు
నేక్కుచున్ భుజించుచు నెవ్వఁడేని సుంత
తన్నుఁ దానద్దమునఁ జూచుకొన్నవాఁడె?.

పలచితి నన్నునీవిపుడు; భావము నీవయినాక్షబోదు; నీ
సలిపెడిదేమి? కల్గెదెవిషాదము? గోరికఁ జంపివైతువే?
బలమునుజూపవో? జయమువాటిలునే నితరమ్మునీకె? ని
ష్కలమయినన్ దపింపవె? విషాదము లేదనిపల్క జాలుదే?

బలముఁజూపితివనుకొమ్ము - ప్రిణాములను
విడిచితినుకొమ్ము - గెలిచితివే? విషాద
మొదవదే? - యీప్రలాపమ్ములోయి, యేమ?
కోరికలు దుఃఖమును రెండుగూడియుండు.

నలుదెసలందుఁ గ్రమ్ముకొని గాల్కలుజూచుచు భీకరాగ్నికీ
లలు నిను డగ్గరింపఁగఁ గరమ్మునవెన్న భుజింతునంచుఁ గ
మ్మల నరమూసిపల్కెదు-సినాన్ నయశాలియటందు

[రయ్య, మా

ధులు జన్మతోవబోవుచు నక్షఁతితలేజుడ నందువక్కటా!.

కావ్యమాల.

కనులమూసి పాల్ద్రావుచు మనుజులెవరు
దన్నఁజూచుటలేదని తలఁచుచిల్లి
వగలలోనుండియును, నీవు వలికెదకట
లేదు నాలోకమందు విషాదమనుచు.

స్వేచ్ఛయఁటివి - కోర్కెల సేవకుడవు
సౌఖ్యమున్ గొలుచుచును, విషాదమనిన
భయముతో మార్మొగముపెట్టి పరువులెత్తు
నీకు స్వేచ్ఛయున్నదె మనీషివర్య!.

జరమసుఖమ్ము, స్వర్గమనిపల్కెద, రీక్షణ సౌఖ్యమట్టిచో
విరివిగదానినే యనుభవింపరదేలకొ! ఆనవమ్ముఁ ద్రా
వరె క్షణమైననాగకయె ప్రాణములుండినదాకయేల, నూ
విన వచోవిధానములు వెంగలిబుద్ధులు పెట్టిపోకడల్.

వలచినవారిఁజేరి, తమవాంఛలుదీరఁగఁ జెత్రసాధ భూ
ములవనసీమలన్ సరసిపాంతననేకవిలాసలీలలన్
లలితమధుప్రచారములొనర్ప యెందఱొ సార్వభౌము లీ
యిలనిపుడున్నవ రొ ? వగనించుకయేనియుఁ

[బొందబోరాకో?

కావ్యమాల.

పలికెను మూడునాళ్ళుమురివమ్మని జీవి మెల్ల, దీనిలో
వలగల దేముడమ్మ? గనుపట్టదె తీవ్రవిషాదవేదనా
నలము?- కటా! కనుల మొగిచినన్ వగదప్పువటయ్య!

[నీచపుం

దలపులకేలలోబడెదుడై ర్యములేదొకొ? యింతజేలవే? ”

అని వచించి యాలలితాంగియాగె- వాడు
నొకనిముసమట్టులే యూరకుండి పిదప,
మోముపైకెత్తి కమలముల్ బోలునామె
నయనములుగాంచి, కొంత యాననమువంచి.

“చెలి! వినినాడ నీవిటు వచించినకల్కులనన్ని, కాని యా
చరణమునందుఁ బెట్టగలశక్తి రవంతయు నీక్షణమ్మునన్
గలుగదు- పిమ్మటన్ దెలియఁగాదగు; నేటికి యీ

[విశుష్క భా

షలు? మధుమాసమిద్ది, పెలుచన్ నవయావ్వన

[మంతరించెడిన్.

కలుదుగదే మనోహరి! నుకమ్ముగ నియ్యవిచర్చసేయఁగా
వలసినయంతకాలము? త్రపామలి నిప్పటినుండియేవృధా

కావ్యమాల.

కలతవహింపనేల? మనకై యెఁజవ్వనమున్ వసంతమున్
జెలి! మఱివచ్చునే? తెలియనేరవు కాలమమూల్య
[మియ్యాడన్.

యువతి! చాలును నేనూరకుండలేను
ఈదినమ్మననిన్నుఁ బోనీయనేను
ధవళ సరసిజపత్ర సుందరముతైన
నీనయనములు నన్మగ్ధునిగనొనర్చె.

ప్రియసీ! భవన్నయనముల్ రెండురెండు
నిండుజాబిల్లు లవృతమ్మునిండియుండు
నవ్వి నామీఁదఁబడియెనా, యచురుఁడనయి
అవిరళానందభాగ్యమ్ము లందఁగలను.

కలువపూవులజంట నీకనులజంట
పానిలోఁదీసిపోవని తేనెకలదు
అది యనుభవించువాఁడు, రాజాధిరాజు
లందఁగాలేని భోగమ్ము లందఁగలఁడు.”

అనుచు నావేశపూరితుఁడై యతండు
గదిసె, నాకాంతః-“సోదరా! యిదిగొనీభ్ర

కావ్యమాల.

కోరినదటందు” నామె చక్షువుచులాగి
వానిపైవైచే “బుక్కుకో” దానినంచు.

“మధువు కారుచునున్నది మర్త్యుడా! ర
యమ్మునన్ దెమ్ము నీవుఘటమ్ము, ర క్త
వర్ణమై, త్రావి ప్రియమారఁ బడయుచుమ్ము,
సార్వభౌములకైనఁ దోచనిపదమ్ము.

ఈయమృతమెల్ల నిష్పడేయిగిరిపోవుఁ
గాన రమ్ము, శీఘ్రమ్ముగదీనినాని
అమరవర్యుడవై భూమియందెసీవు
అవిరళానంద భోగమ్ములందఁగలవు.”

అనివచ్చియించి యామె విశ్వతానననుండుఁ బ్రశాంత

[భావమే

కవఁబడ నిల్చియుండె నదిగాంచి యెడఁద విచిత్రవిభ్రమ
మ్మునువువడంగ మ్రాన్పడి, భయమ్మును భక్తియుఁగల్జ

[వాఁడు ని

ల్పెను, బలుకాడరాక మతిచేష్టలునక్కియు

[విగ్రహమ్ముటుల్.

కావ్యమాల.

నయనగుహంతరమ్ములఁ గనంబడెన్ క్తవః హంప్రవాహముల్
రయమున నొక్కపార్శ్వమఖిలమ్మృతప్రసమ్మన నాకృతి

మించి చిఁ

ది, యవనిపాతె; దానిపయిఁ దేజరిలెన్ గళితాక్షి పాటల
మ్మయి యొకపద్మమట్లు- భయమందెను వాడది

[చూడనేనియన్.

చిలునగవు సగముదోషఁగా దరుణివలికె
“ఓయి, నీవివు డెటులూగకుండఁగలవా?
మొదటి కలువపూవునఁగల మధువునంత
త్రావితివె? రెండవది యిత్తునా! వచింపు!

ఇదిగొ, సౌందర్యరాశి కొదే, యదేల
భయమునందెను చూడఁగా-? బలికితీవు
లేదు నాలోకమందు విషాదమనుచు
అయ్యో! కన్నీరుగార్చెద వట్టులేల?

అనివచియించు రామఁగని, యాతఁడు తీవ్రవిషాదవేషనన్
గనులజలమ్ము కాలువలుగట్టఁ బ్రసక్తిఁగమాచరించి యా

కావ్యమాల.

వనితకు మూఁడుమారులు కృపామతినన్ క్షమింపవమ్మ
యోచనని! కి రాతుడన్ దొసఁగు సల్పినంచని యంఘ్రి
[లబడన్.

“దురహంకారుని, నన్ను, నజ్ఞుని, మహాదుష్టాత్ముఁ,
[బాలింపఁగా
ధనపైఁబుట్టినదేవివో, కనులమాంద్యమైల్లఁ బోఁగొట్టినా
కెఱుఁగన్ జెప్పితిదివ్యసత్యమును దల్లీ! మర్త్యదార్శల్యమున్,
గురుభావమ్మున నిన్నుఁగొల్పెదను జేకొమ్మావ్రిణా
[మమ్ములన్.

మఁకజుఁగు పెక్కుకోరికలమధ్య నిజమ్ముగున్వేచ్చగోలుపో
యి, నిరతమున్ వగన్ బడి కృశించును దాను ఘనుండనంచు
నెంచును, విజయమ్ముగల్గునెడ - శోకముగల్గిన నిద్రిదై వక
ల్పనయని వాదనల్ సల్పువాని లఘుత్వమెఱుంగడింతయన్

జనని! మూర్ఖుడ- నాకిల్బిషమునఁ జేసి
నేత్రభంగమ్ము నీకు జనించెనకట!
పాపము క్షమించి నన్ను కాపాడుమమ్మ!
శిష్యునిగఁజేసినన్ దరి జేర్చుమమ్మ!.

కావ్యమాల.

తెలియక కిచ్చివమ్మని వధించినదీ కరమక్కటా ! జన
మ్మలబలుమారు లీపథముపొంతఁ జరించెను నారి,

[వారికాం

తలు చెలులున్ దనూజులును దారుణశోకమునండ్రొక్కొక్క!
నన్ దలఁచి శపించుచున్ దెలియదాయెను బాపముఁజేయు
చుండటల్.

కడు దహించుచున్నవి ప్రకంపిత గాత్రుని నన్నందొల్లి
[మూ

ర్భుడనయినను నవ్వుచు నెఱుంగక చేసినపాప కీలలే
వడువున బాప భారములఁ బాపిననున్ దటిఁజేర్చొత్తల్లి! నీ
యడుగులఁ గొల్చెదన్ గడుదయన్ నను శిష్యునను
గ్రహింపుమా!"

ఆమె వానిని లెమ్మని యలతినవ్వు
విశృత మూర్తికి మఱింత విశృతిఁ గూర్చ
'ఊరకే నశియింపక యొకని నుద్ధ
రించె, దీని జీవితము ఫలించెగాదె?

ఆవనిని వస్తుకాలమున కంతకు మార్పు ప్రధాన ధర్మమా
నెవఁడును దీనిఁ దప్పఁడు; గతించు కణమ్మున నున్న నేను, ని

కావ్యమాల.

ప్రవేలయు నేనుగాదు; కడుమోహముతో, నవివేకమూనిమా
నవులు సతమ్మ శాశ్వత ధనమ్ముల కాసవహింతురక్కటా

జీవుడు తొల్లిపుట్టువులఁ జేసినవాని ఫలమ్ముఁబొందు నీ
భానమునొంది, యెవ్వరును వారలుచేయనిదానిఁ బొందబో
రీ వొనఁగించు పాపమది యెట్టిది నాయెడనింక? బీజమే
నేపెనుకన్ జనించినపుడే భువినాటితి సుమ్మదీనికిన్

వినుము ముముక్షువెన్నతును వేనినిఁగోరఁడుకోర్కెలే జగ
మ్మునఁగల శోకమంతకును మూలము- నిక్కము,

[మాని. యెవ్వఁడా

శను ద్యజయించువాఁడె- యదె సన్యసనమ్మి, తరమ్ము

[లోకవం

చనమిది నీవెఱింగిమది సల్పుము సన్యసనమ్ముధీరతన్.

ధరణి నహింసయే పరమధర్మము,- తా నెటుగోరునట్లే యు
ర్వరఁగల జీవులున్ బ్రతుక వాంఛయొనర్తురు- హింసపెట్టు
నేనరుఁడొరుఁ దన్నుఁదానె పొరణమ్మొనరించినవాఁడు

[వా. డె;యె

వ్వరెది యెవర్చినన్ ఫలము వానిని జెందకపోవదూరకే.

కావ్యమాల.

మనుజుడు తానుకర్త, తనమారణమున్ దనధారణముననే
యను- దనకర్మలేమటల నాతనిబొందును- బుద్ధిమంతుడొ
క్క నిముసమైనఁ బాపమతికాడు-వరింపమహింస హింసనీ
మనమున, వాక్చరీరముల మానుము! మోక్షమునిన్ను
[బొందెడిన్.

అభ్యసింపుము ధర్మ మర్గాష్టశమ్ము
నిజముపలుకుము, ధర్మమై నిలుపుమవస
పూన్కివీడక పాపమ్ము పొంతఁబోక
మనుము ధీరుడవై జగమ్మునఁ గుమార!

ఇంద్రియమ్ములె జగము సృజించెఁగాని
అరయ నిదియంతయును శూన్యమంద్రుకొంద
టిది తలంపు లోపల నెయున్నది, బహిఃప
పంచమే లేదటంచు తత్త్వపరులిందు

వివిధ భేదమ్ములింద్రియ వీధులందు
వెలసెఁగాని- నిజమ్ముగాఁగలుఁగదున్కి,
వినినది, స్పృశించినది, రుచించినది, చూచి
నదియు, వాసించినదియు, సత్యముగ లేవు.

కావ్యమాల.

ఇదియెటుంగక మోహంఘు లీమనమ్య
లింద్రియముల వలలవఃించి, కోరి,
చూచి, విని, రుచి, వాసనచూచి, తాకి
కొట్టుకొందురు- ముసుగులో గుడ్డలాట.

వీనికేమిటిగాని- నేవింపుమిపుడు
ధన్యుశాఖ్య, శుద్ధోదన తనయు, బుద్ధ
దేవు, నని" యామె వానినాదెసకు నెంటఁ
దీసికొనిపోయెఁ బులకింపదేహమెల్లఁ

వదనమున శాంతభావమ్ము వన్నెవెట్ట
లభయశాస్త్రము పైకెత్తి యలరు,వాని
బుద్ధదేవుని మోల నాపుడమిమీఁద
వారు సాగిలంబడిమొక్కినారు భక్తి.

నీకు నమస్కృతుల్ ! లలితనిర్మలశాంత మధుప్రపూరముల్
నీకమనీయమశాముఖి వనేజమునందున నిండియుండు, పూరి
రాకులచిత్తులై కడుదురాస పిసాస దహించుమానవా
నీకము శృష్టిజెందునిటనే, మధువింకదుపో, యుగాలక్షణ.

కావ్యమాల.

రాజకులమ్మునందున ధరావలయ మ్మఖలమ్మునేలు వి
భ్రాజిత శక్తితోడఁ బ్రభవమ్మయి సర్వకళాన్వితుండవై
తేజమువెంచి, లోకమునఁ దీనులఁగాచు తలంపుతో, పరి
వ్రాజిక శేఖరుండవయి భాసిలునీకు, నమస్కృతుల్ గురూ!.

నీవిమలాంతరంగమున నిన్నగుటించి తలంపులేనివియున్
లేవుగదా! యతిప్రసర! నీయెడ, యేనిరుపేదజీవికై
నా, వగవచ్చినన్ నిలుపునన్ ద్రవియించి స్రవంతుతాను దీ
నావన బద్ధకంకణ! కృపాంబుధి! నీకు నమస్కృతుల్ గురూ!

అరకాలన్ ములునాటియుండట నరణ్యమ్మండు వోలేక వే
సరియున్ జక్కిన గొట్టెపిల్లను నిజస్కంధమ్మునం

[దుంచియున్

బురికేతెంచితి, నీవచోవృతములన్ బూతాత్ములై పారులె
ల్లరు పూజింపఁగ నెంతపేరిమి! నతుల్ గావింతునీకోగురూ!.

నలుఁగడనొక్కటే రణగుణధ్వనితోడఁ బురోహితుల్ గళ
మ్ములు సవరించి బిగ్గరిగ మోములుద్రీప్వచు యజ్ఞ
మంత్రముల్

కావ్యమాల.

బలికెడువేళఁ గట్టువడి బాష్పమురాల్చెడు మేకపిల్లయే
ద్బులువిని నా,వొకండవె, ప్రభూ! యివెనీకు నమస్కృతుల్
[గురూ!]

బీడలఁగావగా విషిన వీధులఁ గంటక సీమలందు నీ
పాదములుంచుచున్ ధరణిపాలతనూజ! చరించినాడవె
నోదినముల్, భుజింపక మహాగ్రతపమ్మునోనర్చినావు
శుద్ధోదనపుత్ర, త్యాగివనుదున్ నిను, నీకునమస్కృతుల్
[గురూ!]

సుందరులెందరోకలిసి చుట్టుచునాట్యములాడ, హర్ష్యముల్
నందనసుందరమ్ములు వనమ్ములు నందమొసంగ, నాజ్ఞ లీ
యందడవంతె, వానిని రయమ్మునదీర్ప, ముదమ్ముఁజెందు
వారుందురుకాని, వీడు నరులుందురె? నీకునమస్కృతుల్
[గురూ!]

కరము మనోజ్ఞచంద్రికలు గాయముఖాబ్జుఁడుడు, మాన
[వాళిఁ నిన్

దరిసియు నీముఖోద్గత సుధాసధారల నానినారుగా,

కావ్యమాల.

భరతధరిత్రి నీచరణ వారిజరేణుకణాయిమోసి యె
ల్లరకును పంద్యయయ్యేగద! రాసుత! నీకు

[నమస్కృతుల్ గురూ.

పలకలుబూనమేళ, వనభూమిని మీర లుపన్యసింప, లో
కులుపెను మ్రోకులైవిన. నకుంతితేజుఁడు బింబిసారుఁడా
స్థలమున కేగుచెంది భువి సాగిలగాఁబడఁబోలు, పూల సో
నలు, పయి భూజముల్ గురిసెనా! యివె నీకునమస్కృతుల్
[గురూ!.

వారు మ్రొక్కిలేచిరి, శిష్యవర్యుఁడయ్యె
వాఁడు భిక్షునికిన్, ధర్మవరతకల్లె;
ఆమెయెఁడ బారులకుఁ బ్రేమయతిశయించె
ఆమెకీర్తి నద్దెసలందుఁబ్రోకె.

ప్రేమ బలి.

అర్చనము.

ఈలతాకిశోర్తి మీరాపూవుదోటలోఁ
బ్రియమువెంచి నాటి పేరిగిపూచు
నట్టి సుమములైన నరయకే,దాని దు
ఖంపఁజేసి పోవుదంపతులు.

కావ్యమాల.

—♦ పేమబలి. ♦—

[ఆసియాఖండములో, బర్మిమునున, 'ఆసియామైనరు.
లో, సముద్రప్రాంతమున నున్న పట్టణము 'ట్రాయి 'ప్రియాము'
వానియధిపతి. 'పారిస్, వానిసుతుడు అతడు 'ట్రాయి'
నాశనమునకు కారకుడని జ్యోతిష్కులవలన వినిన లండ్రీచే
బరిత్యక్తుడు. గొల్లవారిచే బెంచబడినాడు. అద్వితీయ సా
దర్యచూర్తియయినాడు. నవయశావసరపు దినములలో నత
నికి బ్రియురాలు ఇనోని, ఆమెనదీకన్య.

అతడు తనసౌందర్యముచే దండ్రీచే బునరంగీకృతు
డైనాడు. గ్రీకు, నకు బ్రయాణమునలిపి తదధిపతికి బ్రియ
భార్య, త్రిలోకసౌందర్యవతి, హెలినా. కాంతను, దీసికొని
వచ్చినాడు. ఇనోనీ, దెసమటల జూడలేదు,

అవుడు, హెలినా, నాథుని పక్షియులగు గ్రీకు,లకును
లో జనులకును భయంకరయుద్ధము జరిగినది. అంగువాగుల
ననేక సైనికులు జీవము లక్పించినారు. ప్రాణపాయకరమగు
గాయముతగిలి మాన్పించుకొనుట కొవధ విద్యాకుశలినియగు
ఇనోని, కడకువచ్చినాడుప్యారిస్. ఆతనినేవకులని మోసి
కొని వచ్చినారు.]

—♦ ఇనోని ♦—

ఇన్ని నాశ్శకు సెలవుగా నిపుడుమఱల
నీకుజ్జప్తికి వచ్చేనే? నిన్నుమన్ను
అంకమున నిద్రవుచ్చి ఘర్మాతిరేక
మడఁపఁ దనపైటతో వీచునా యినోని?

ఏను వచ్చినాడవుర యిచ్చటికిప్పుడు నీవునాథ! నాకొ
బేళియ మెయిగనుంగొనెడులేమయొకర్తుకయున్నదిచ్చటకొ
నే యుగూర్చునాకనుచుఁ జిత్తమునకొదలపోసియా? యినో
నీ! మఱిభాగ్యశాలివి, గణించునునికొ విభునిష్ఠుడేనియుకొ,

సుకముగఁగొలముకొ గడపుచోట,నినోని; యొకించుకేనిజ్జ
ప్తికిఁ దవులంగబోదు మఱివేదనగల్గినవేళనైన
సకియతఁపు వచ్చుఁగద; చాలునునాకది నావిధుఁడు నిం
చుకయిన నన్ను నాదరపుఁజూపునఁజూచెను భాగ్యమేకదా!

ఈసౌందర్యము—వేల్పుకన్నియెలెకానీ— చూడగారానియీ
నీసౌందర్యమునాకు దక్కెననుచున్ నేనెన్నఁగారాని సం
తోసన్నుండితి- గర్వమందితిని- యాదుఃఖిమ్ము చేకూరునా
యానల్ కుగ్రింగునటంచునేను కలయందైనన్ దలంపనీగదా

కావ్యమాల.

మును 'సఖి'కిన్ మనోజుడె విభుండయి సౌఖ్యమొసంగె-
[గ్రానియా
ననికయు నెన్నో పాట్లుపడె వానికతమ్మర; నట్లకాక యా
మనసిజుమించు సుందరుడు మామకవల్లభుడాయెనంచుని
తని యసరానిసతనము నందితిఁ దప్పకపోయెఁగా వెతత్.

ఈపాదరింటిలోనే “నాథ! మఱచితే? -

రానా?” యనుచులేఖ వ్రాసినాను,

ఈగిరిమీదనే యింతులు నవ్వఁగా

నీకొఱకై వేచి నిలిచినాను,

ఈరంగిణిచెంతనే వత్తువీవని

కుసుమమాలికలెన్నో గుర్చిచ్చినాను,

ఈపాదపముచెంతనే నీకుఁదినిపింపఁ

బరిణతఫలములఁ బట్టినాను,

ఈసరస్సుచెంగట నె నాయెదుటఁబుట్టి

సూటిలేచి తలమీఁద సురిగివ్రాల్చు

చుండఁగాఁ జుక్కలన్నియుఁ జూచియేడ్చి

నాను, కండ్లుకదుముకట్టఁగాను, నాథ!

కావ్యమాల.

ఈకనులబుట్టి, అశుల వెన్నజాటి
కలసిపోయినవిచ్చటఁ గొలనియందు
దీనికిని గీర్వమనుమాట లేనలేదు
ఎన్ని రాత్రు లిట్లుంటినో యేనెయెఱుగ.

అనురక్తిన్ మనమీసరోవరము చాయన్ నిల్చి ప్రియమ్ముచి
దిన యాముచ్చటలెన్నో చెప్పకొనియెంతేసౌఖ్యవారాశిలో
మనదేహమ్ములనేయిడన్ మఱచిపో, ఎందఁ డన్ శీతలాం
బునికాయమ్ములబంపి యీనలిని సొంపున్ సౌఖ మున్

[గూర్పదో?

ఎవరు తీర్పఁ లె దాని, యీబుణము
వడ్డితోడుత నివ్వఁగావలదె? యిచ్చి
నాను నిట్లూరుపులతోడ నయనజము,
అప్పతీరదో? యిప్పటికై నఁగాని!

ఎలఁబ్రాయమిటు మొల్కలెత్తఁగా నీతోడ
నీక్రిందనే నేను నిలచితనుచు
నూతనరాగమ్ము వాతుకో, నీతోడ
నినుఁగోసి శిరములనిలిపితనుచుఁ

కావ్యమాల.

గొర్రెత్తకోర్కెలు సందడుల్ చూడ నీతోడ

నేను నీలోఁగ్రుంకినానటల్లముఁ

బ్రీణయమ్మవిరిసిన పట్టున, నీతోడ

నీయెడ వినశ్చ నై పోయితనుచుఁ

గుజలతానదీ, నికుంజమ్ములను పది,

వేరఁబిల్చి, వారివారియుణము

ఇచ్చి వేసినాన?—యూయశుజలముతో—

నాకునివియె కలధనమ్ములగుట.

పూర్వపునఁగాథలివి తిల్పిపోయెనే?—

ఇచటికరుదెంచినార, లొకించుకంత

జ్ఞాపకమ్ముంచి, నాడు భాగ్యముఘటించి-

అంతెచాలు నాకింక, నన్యమ్మదేల?.

—♦ పా రి సు ♦—

చెలువ! మనమ్ముకింతయును జిక్కదునాకు శరీరమింద్రియ
మ్ములు నివినావికాపు, తలపోయఁగ సంత్యముదవ్వులేదో! నే
బలుకఁగ నోరురాదిదిగొ; పానమునందున నమ్మువాటిసన్
సిలుగులఁబెట్టుచున్నయది, సిద్ధముచచ్చుట!— చూడవచ్చితిన్

కావ్యమాల.

మునుపొకకొన్ని నాళ్ళు మఱపున్ గరాని సుఖమ్ముబొంద.మే-
ప్రణయము పెంపొనర్చి, చెలువా! విహితండునునీకు నేను, గా-
వుడఁ గృపయుంచి యీసిలుగుఁ బోవగఁజేసియు సౌఖ్య

[వారిధిన్

మనిగెడు నట్లొనర్పఁగదె! మొక్కెదనీకు సరోజలోచనా!

—♦ ఇ నో ని ♦—

ఎంతటివాని కెంతగతి యేర్పడె!- రాజకులమ్మునందునా
కంతునిమించు రూపమునఁ గల్గినవానికి, శౌర్యమందు నా
నంతయుఁ దీసిపోని బలవంతున, కిక్కటలన్న వేమిటో
సుంతయెఱుంగనట్టి సుఖశోభితమూర్తికినీకు నక్కటా!

ఏటికి వచ్చిపడ్డ వెతలిద్యువి-? రాజసుతుండవీవు, ని
ష్పాటున నన్యరాసులుల భామినులకా దలఁపంగ మేలె? ఆ
బోటి నొకర్తుకక, మగఁడు బోవుటచూచి హరించి
తెత్తురే?

సాటి జనమ్మునభ్యుపని సఁదియమైనను గూడదే? విభూ!

కావ్యమాల.

నను వద్దన్ననుమానె, గావలెననన్ నాకంటెమేలైన జ
వ్వనులెవ్వారలు నిన్ను గోరరకటా! పాదోధినిన్
దాటియున్

బని పడ్డట్టులు పోయియాచెలిని, దత్పాణేశుడచ్చటలే
కునికిన్ జూచియు నిట్టులెత్తుకొని రాఁగూరమ్మగాదే?
విభూ!

ఎంతప్రశస్తికెక్కినది నూనగరమ్మ!-పరాక్రమమ్మనం
దెంతటి ఖ్యాతిఁగాంచి రికనిచ్చటి వీరులు—? సాటిరాజులం
దెంతమహాశ్ముడన్న నుతికెక్కెను నీజనకుండు? వీరలి
ట్లెంత శ్రమమ్మఁగాంచుటకు హేతువదెద్దొవచింపరా? విభూ!

పాపము! నీవుమాత్రమిటు పాటిలునందుడలంచి నాడవే?—
ఈవృధిపీఠలిన్ గల మృగేక్షణలదంటి కన్నమిన్నయా
చాపలనేత్రయబ్బెనని సంతసమందిత వంతెగాని, యీ
రూపముఁగాంచు నంచు గలలోనయినన్ దలపోసి
నాడవే?—

కలదే యామెకు ప్రేమసీవయిని?—యీకష్టమ్మ
లేలాగునన్

కావ్యమాల.

గలుగును నిక్కమయేనియ్యి? - శరసంఘా

తమ్మనన్ నీవు, తి

వులు వడ్డన్ గని యూరకున్నయదె?—

పూర్వప్రణానాథుండు చి

క్కులు వడ్డన్ గని చింతనంచెడి నా?—

నీకూర్కమ్మ సంగించి యును.

ఇప్పటికైన నీయెద శమించెనె?—ఎందులకూర్కమ్మ? నా
కష్టరగంధివెంటబడి, గ్రీకునబర్విడుచుండవోక్కా?—నే
జేప్పడిదేమి?—మానవులు, చెచ్చెరవచ్చినదానిదన్నియున్
యెవ్వమరానిదానికయి యేడ్చుచునుందురు! నైజమేగదా?

—◆ చెలి ◆—

హెలినాకాంత సుధారసమ్మువయి సంతేబ్రేమముద్దాడి, త
ల్లలనారత్న సుధామయాంగముల స్పర్శకౌశల్యమున్
[బొంది, ప

ల్కులు సంతే నమృతమ్ముజిల్కగ, నొడల్ పూబోడి

[యాలింగ సం

బుల సంతేవనమందు నీ వెట్టులజూపున్ గాంతు సంచెంచెదో?]

వావ్యమాల.

అ మెనిశ్చేవణమున, నిట్లధికమైన
యడలుజెందెదవంతె, గాయమునఁగాదు,
నేనెఱుంగనా? యిపుడైన నేగుమటకు,
అమృతముజిల్కి, రక్షించునామె, నిన్ను.—

—♦ తనోని ♦—

అట్లనకుమమ్మ, నెచ్చెలీ! యదిగో!, చూడు,
కలదమనయింటిముందు నృక్షమనకల్లి
తీవయొక్కటి, యెట్టినిపూవుబూచు-
దానిఁ గొనితేగదమ్మ! సత్వరమునీవు.

—♦ చెలి ♦—

దౌషధముతెచ్చి బ్రతికింతు ననెనవీవు
భ్రాంతివడి; యయ్యో! వట్టిగోలవు కదమ్మ,
బ్రతికెనా హెలినాకాంత పంటబండఁ
గాని, సుంతేనిఁగనులెత్తి కనఁడునిన్ను.

ఎపుడయినఁ, గవ్వజీవికమేగదమ్మ
నీది!?- బ్రతుకనీ, మఱి, చావనీ, యితందు!

బ్రతికెనా వీడు కంటక ప్రియమగును-
నీవు బ్రతికింపగూడదు, చావనిమ్ము!

ఈకఠినాత్ముఁ నిద్దురయెఱుంగక యెన్నిదినాలు నీవు చి-
తాకుల మానసమ్మున మహాభయదాటవులందు నేడ్చితో?
ఆకలిదప్పలన్ దెలియ కయ్యయు, నేమదపింప నీకునై
ఆకఠినాత్ముఁ డిట్లు మృతినొందవలెన్ గతిలేదువానికిన్.

నలతగఁబుట్టినంతటనె, నీచపుఁజూపున వీడుచూచునే?
చెలువను, దన్నుఁదప్పమఱి చిత్తమునం దితరమ్మునెంచుకే
మెలఁగెను మానీమణిని, మేలుదలంచక చిన్నబుచ్చునే?
కలుగవు వీనికిన్ గతులు- కాంతలరోషములేకపోయనే?—

లలన! ప్రితిపనిలోగూడ, లాభమింత
యేని లేకుండజేసెను మానవులను
యజ్ఞులందురు-మఱి, మూఢులందురింక
ఈవుచేయుదానన్ ఫలమేమి, చెవుమ?

—♦ ఇ న్ నీ ♦—

ఆవేగమ్మును జెందకమ్ము, చెలి!- యాయానమ్మగల్గించనీ,

కావ్యమాల.

తావాత్సల్యమువీకునే, జనని? పుత్రప్రీతిబాటింపదే?
మీ, -వాణిజ్యము ప్రేమతోడుతనె? తానేకార్యమేనిన్ఫలా
భావమ్ముహయొనర్చిచేయవలెబో! వారేమనీషుల్ధరన్.

దేనిఁ బ్రేమించుచుండువో, దానినీర్వ్యఁ
బూని, వధియించి, నాదయపూర్వమైన
ప్రణయమనిచెప్పికొనుటలే? - లజ్జగాదె?-
ఇంతకున్మించు లాభమ్మిఁకేమి వలయు?-

ఈపుప్రేమించితివి- దానికింతప్రేమ
పరులుగూడఁ జూపింపఁగావలెనటంచు-
పాటువర్తకమునకేలఁ పాటువడెదు?-
ధరణి నుత్కృష్టగుణము నర్తకము, చెవును!

మానినీ! ప్రేమమునకు సమాగమమ్మె
ముఖ్యమా?- లేనిచో ప్రేమముండఁదగదో?-
ఈప్రణయసూత్రములనెల్ల నేనెఱుంగ
నేనునడచుటకాత్మ చుక్కాసినుమ్ము!

—♦ పా రి సు ♦—

ననునిందెచెదవేల యూరకకటా!- నాయందుదోసమ్ము గ

కావ్యమాల.

ల్లునె? - యీనీచెలి యిట్టులుండటలు నాలోపమ్మె-

[సౌఖ్యమ్మునున్

గనపద్దంచువచించినానె? - యెరులన్ శాసింపనేనెవ్వడన్?

మనుజుల్ - భూమిని వారివాఁసుఖముల్ సాధించుకోరే?

[చెలి!

తనసౌఖ్యమ్మును తానుచూచుకొను స్వాతంత్ర్యమ్ము

[అత్యంతపు

పుట్టిననాడే కొనివచ్చె, చేఁగొననివాఁడే బాధ్యుడొగాని,త

క్కినవారేటికి నిండ్లులాదు రిక? నాకిష్టమ్ముగానే బో

యినచో దోషినె? - నీచెలిన్ వలదటంచెవ్వండుశాసించెనో?

తమకనుక క్తిగల్గిన పథమ్ము, బోవును జీవకోటి, సా

జనుయిదిలోకమందునకుశలజనమ్ముభయమ్మునొందటల్

వినులమతీ! వివేకమొక వీసముగ్గుటచేతగాదె? ని

క్కము ప్రిణయమ్ముటన్న నిదిగాదె? యెఱుంగరురాక

[మానవుల్.

చంచలముకాదు ప్రేమ, తటంచుదలంచు

వారు మూఢులు - మనసె యాధారమగుట

కావ్యమాల:-

అనువుడమి పతివ్రతయగును, కలదె.
మనమునందైన, వ్యభిచరింపని జనమ్ము?

పాపమటంచు బల్కెనరు, పాపమనంగ నదెట్టులుండు? - నే
పాపముగూడఁ జేయనిప్రభాన్వితుఁడెవ్వఁడు? - శిక్ష జేయ గా
నోపునెవండు? - వాఁడు నఘమొక్కటియేనియు జేయఁడే? -
వృధాతాపములేల? మీవలచుదారినబొండిక, లేవు

[పాపముల్..

మనము, మఱియొక వాతావరణమునందు
పెరిగియుంటచే, దీనచచ్చెరువుగలగు,
ప్రథమసిద్ధాంతముడిగి, నిష్పాక్షి కముగ
నరయుఁడీ, మీకు నిజము తనంతఁదోచు,

ధైర్యవతిగాన 'హెలిన్' సంతసమునందె,
అబలగాన "యినోస" దైన్యమ్మునొందె,
తనదు లజ్జాభయమ్ములే తన్నుఁజెఱిచె;
నన్నుదూరిన, నేమి దానంగలుంగు? -

మలినమనమ్ముతోడ, ప్రతిమాలగ రానబలా! సుకమ్ముకై

కావ్యమాలా

సకలపుటయత్నముల్ మనఃజ సంఠలికెల్లనుసాజ, మండుచేఁ
జెలిమిదలంచెవచ్చితిని; చెప్పములేదన, వెళ్ళిపోయెదన్
తెలియనికొండు, కిల్చిష. మిదే-నయమంచు, దలంతు

[నెప్పుడున్,

—♦ చెలి —

జనతమ్మా! తుదిముట్టెనేయికను నీ స్రాగ్యభ్యముల్, కాకయే
చేసనేనిక రవంతయున్నయదె? యేనీ, నెళ్ళగక్కింపుమా?
కసవున్ మేసెడి జంతులట్ల నరలోకమ్ముండగావచ్చు, సం
తసమారీతినె పొందవచ్చు, జననీ దారాద్యభేదాత్మతన్.

నిజము వచించిరావు. ధరణీస్థలి మర్త్యఁడుఁబుట్టెనుమ్మ, కా
యజనిగమాప్తబోధనమునందున, భోజనశాస్త్రయందు, న
క్కజమగు పాండితిన్ బడయఁగా నుఖయానివిగల్గెనేని,
యానుజనునకిద్ది సత్యమగుచూడ్కి, విపక్షములస్వదృష్టులొ

—♦ ఇ నో ని —

చెలియా! దూరకుహమ్మవాని, నెరనుల్ సిద్ధించు, నంతేసి
నాగల కార్యమ్ములనై సంగాలమరుగన్ లక్ష్యమ్ముదృష్టించి

కావ్యమాల.

నారలె సర్వోత్తమ తాదు చి, నలకు, నీర్వా, బుద్ధిపాటింతురే
యిలనీ కుట్టివి వేక మానసలు? మాదీవే దుగ్రతమ్మేగియున్.

—♦ పా రి సు ♦—

ప్రాణము కడబట్టిన ద
బ్బా! నాకును చెప్పరాని బాధకలుగున్
పోనేరవు ప్రాణమ్ములు
నేనెంతఁగ నడలవలెనో యిఁకమీఁదఁనిటన్.

(మూర్ఛిల్లున)

—♦ ఇ నో ని ♦— (ఆతురముతో)

నాధ!- నానాధ! నాప్రాణనాధ!- యె-త
వగవుఁగల్గెనురా, నీకు? బ్రదికి, హాయి
గాను, హలీనాకుమారి చెంగటనయేని,
సౌఖ్యమందనీయదో? విధి, సాంద్రకరుణ!

(పారిసు లేచును.) (ఇనోని చెలితో)

వెడలిపోమ్ము! స్వరమ- జీవింపఁజేయు
మూలికన్ గొని తెమ్ము పో!- జాబుమింఁ

కావ్యమాల.

జేయకమ్మ! వేగమెరమ్మ!- చెడునుకార్య
మమ్మ!- ననుజంపుకొన్నట్టు, లాలసించి తె?-

(కన్నీరునించుచుబోవును.)

—♦ (కన్నీటితో) ఇ నో ని ♦—

హృదయేశా! వగవంబోకు, మిటులయ్యెకానాకటంచుకొ, ధరన్
విధిచై దమ్ముల దప్పనేరితరమా? ఏక్షింపమో, గొన్నినా
ళ్ళోదవున్ వెన్నలఁ గొంతచీకటిగదా! లోకంబునందేరికిన్
దుదిదాకన్ వెతలొ! నుకమ్ము? యెలలొందున్ సత్య
[దృష్టిగనన్.

జననంమ్మందితి రాజవంశమున, విశ్వవ్యాప్తమా కీర్తిగాఁ
చిన సౌందర్య విలాసయావన కళాసేవ్యన్, గుమారిన్ దగన్
వనితారత్నముజేసి, హర్షజః ధిన్ సౌఖ్యమ్మునందేలి నా
ననఘా! కొన్నిశరత్తు లీక్షితి గలండాసీసమానుండిఁకన్.

(నేపథ్యమున)

ఏడీ!- యెచ్చట నన్నవాడతడు? - రానేవచ్చెనా తప్పఁ
వాడీదారిని, జ్ఞాపకమ్ముగలదా? వాడింకనేమోముసన్

శావ్యమూలం.

జూడంగలెడినొక్కొక్క? మమ్ము; "హెలినాశుద్ధాంతమున్
[వీడియున్

రాజే? యెప్పుడుగూడ, - వాడిపుడియిల్ రాగారణం
[బేమిటా!]

[అంతట ఇనోసీ జనకుడు ప్రవేశించును.]

నరకూపమ్మననున్న రక్కసిక్రియన్ బాటింతునిజూడరా
సరలోకాధమ! యెంతరాసనిపినన్, రావీపు- నీమీద దు
ర్భరమౌ ప్రేమకతమ్మునన్ నవసి నిచ్చానారముల్ మాని
మందిరమున్ వీడిననమ్ములన్ దిరుగుచున్ జీనించునీయోగినిన్.

వలువా! దారుణరీతి నన్నుదహింపన్ జూచ్చెనీ శోకమిం
దులకీవేగద కారణమ్ము!- మొదటేదూరమ్ముగాబోకయీ
లలనన్ బెడిలియై యనంతరము సంక్రమ్మున్ వడిన్

[దాటియా

హెలినాకాంతనుదెచ్చి దీనివిడువన్ హేయమ్ముగానంచవో

హృదయమ్మున్నదియున్నదే! అయిననీవీలాగువర్తింతువే?
పదనిన్నవ్వరు బోతురోగనెద- ఈపాపమ్ముపోవంగఁదుం

చెడనీకంతము ఖడ్గధారనిదె, లే, చేరంగిరమ్మింకఁ బా
చెడనేనా హెలినానిజేతుని వ్యధన్ వేగమ్మునిన్ జంపియున్.

—♦ ఇన్నోని ♦—

జనక! యెవ్వని కోరింపజనెద విపుడు
నన్నునుగ్రహించుటలె నానాధుఁజంపఁ
దవిరెదవు నీవిపుడు మఱి యవనియందు
ఇటులనైన నేనుంట కీవిప్వడవా?

తప్పలేనట్టివారలు ధరణిగలరె?
తండ్రి!- జేవరిలైన యీతప్పిదములు
చేయఁగాలేదె? విధియిట్లు చేయుచుండ
ఒకరి నిందింపఫలమేమి యొదవునయ్య!

మనజుల్ గొంచెము కార్యభాషమగుపింపన్ దై న్యమున్
[దోషఁగాఁ

గనులందించుక నీళ్లురాల్పిననుదుఃఖిమ్మందు; హాసమ్ములున్
దనవొక్కించుక పుష్టిజెందుటలునానంకమ్ముటంచ దు)- పే
న్లనుభావించివృథాగ్రహమ్ముఁ దలల్ ఖండించుటేనీతియో?

కావ్యమాల.

నారాజ్యమ్మునఁ జెప్పెదన్ వినుమయానందమ్మనన్, జత్తులన్
నీకున్ రాల్పుచుఁ గాననాంతరములందే వాసమున్ బూని
యాహారమ్ము విడియుంట- దుఃఖమన, హర్షాగ్నిమ్ములం
[దేనిహా

రారామమ్ముల హేమమున్ దినుచు దేహమ్మున్ వక్షి
[బెంచుటల్.

ఏమహాకవి వ్రాసెనో యీప్రబంధ
మతివిచిత్రనామమ్ముల నన్నిటికిడి
భ్రాంతులయి సంచరింతు విారంతెగాని
దీనితత్వమ్ముఁగూర్చి వాదింపఁబోరు.

సంకుచిత దృష్టి నెప్పడీ జనుఁడుదాల్చు
నపుడె, దోషమ్ముమంచియు నంటివచ్చు
గాని, దృష్టివిశాలతఁగాంచినపుడు
లేనెలేవిన్ని భేదంపు దృష్టులయ్య!

—♦ తండ్రి ♦—

అయ్యో! యెక్కడిపిచ్చితల్లివికడమ్మా! యిట్లు
[లన్యాయమున్

నయ మొక్కింతయులేక చేసినతనిన్ జంపంగవద్దంచు నె
న్నియొ ధర్మంబులు నీవుపల్కెదవు, తానేకర్మమన్ జేయ
నంతియతానొందు నితండువీడె- గరుణ నేడెట్లులాసిం

[చెడిన్.

మొకమునన్ దరహాస చంద్రికలుగాయ
యొడలికెలఁబ్రాయ మొకవింత హూయలుగూర్చు
చంపకసుమమ్మరీతి నెసంగునిన్ను
యెన్నినాళ్ళయ్యె జూచి సహింపఁగలనె?-

నీచీర చినుఁగులన్నిట నీయెదను జించు
నీశోక తైక్షణ్యము నెన్నవచ్చు
ప్రతిభఁ దొరంగిలోపలకీడ్చుకన్నుల
నీచింతలోతు గణింపవచ్చు
అమృతమ్ములుకు శరీరము పాలిపోఁజేయు
నీదుఃఖిశిఖివేడి నెఱుఁగువచ్చు
కడుబలాన్వితవిష్ణు కార్యమ్మనొందనీ
దుఃఖిమ్ముశక్తిని దూచవచ్చు

ఈమలినవస్తువుల్ మఱి యీవిశ్లేర్ణ
కుంతలమ్ములు- నీవిరక్తులు- పరాగ

కావ్యమాల.

పటలమలిన దేహమ్ము- దాపకములేక
చెప్పకయెచెప్పనీలోని చింతతల్లి!

తను పొలమ్ములఁ బండు ధాన్యమ్ముతోఁజృప్తి
సాధించునట్టి కర్షకచయమ్ము
తమయీదువారినిన్ దగిలినంతోసమ్ము
నలవరించుకొను కన్యాజనమ్ము
తమజనకులకు సంతసమొసంగుచుఁ బ్రేమ
గణనకెక్కెడి యువకవ్రజమ్ము
తమవలెఁగాకుండ తనతమయిల్లాండ్ర
రోయుటేకనని పూరుషగణమ్ము

యిండ్లఁబాడు వెట్టి- యేడుపుమోపెట్టి
నృద్ధజనుల ప్రిణ మెగిరిపోవ
యువతులకును భూమినుంటఁ గష్టమ్ముగా
నెవఁమదెచ్చిపెట్టె నీరణమ్ము.

ఎంతటిఘోరమిద్ది! జనులెందరుజచ్చి- రనాథతాచు నీ
మంతినులెంతమంది తమమానముదూలఁగఁ భంగమందిరిం
కెంతటికష్టముల్ గలిగెనే వసిబిడ్డలకయ్యె కూఁతురా-
యెంతటిఘోరమిద్ది?- యిది యెవ్వరికారణమోవచింపవే-

కావ్యమాల.

ఈ ఘోర మ్మునకంఠకీఖిలుడు గాడే హేతువోరీ! నమ
స్తాఘమ్ముల్ నినుఁ బాసిపోనిదిగో మాస్తస్యస్తశస్త్రమ్మునన్

—♦ ఇ న్ నో ని —

జనకా! యిందుకళాంతిఁబూను మతనిన్ జంషంగ

[స్వాతంత్ర్యమే

ఘనఁడిచ్చెన్ మఱిసీక? మానవులలోకంబందు సృష్టించిచ
య్యన మీయొండొరుఁ జంపుకొండనుచు సర్వాత్ముండు

[శాశించెనే?—

మును నెవ్వండు సృజించె చంపుతఁడేపో, నీవుదేవుండవే?

దేవునిబిడ్డఁడీతఁడు కదే! యటుజంపినఁ గోపమూనడే?—

నీవిటులాచరించుటలు నీతియె?— వేరొక రెవ్వరైన న
న్నీవిధిదూలనాడి పథియించిఁ గన్నలఁగెంపునూనవే?
నీవతనిన్ క్షమించెనవే? నీతగినంత బరాభవింపవే?

ఏవిధి నిచ్చిపోయినది నూతనికిన్ హెలినాకుమారికిన్
దేవతయంటయీమె?— కలదేయికనీతనితెప్ప? భాగ్యముల్
రావలెఁగాని వచ్చిననుగ్రహు న నీవునుగూడవుచ్చుకో

కావ్యమాల:

వే? వలనంచుఁబల్కెద వె?- యేటి! యీవిధి తండ్రి!

[పల్కుటల్.

కొందఱు దుర్బలాత్ములిటు ఖోణితలమ్ముననుండఁగూడదో
అందఱుగూడనీవలె బలాన్వితులే ధరనందులే?- యికన్
సందియమెల్లవీడి, బలశాలులు దుర్బలశాలులన్ వధిం
పాదగునయ్య! యియ్యదియె పాడియటయ్య ధరాతల

[మ్మునన్

(తండ్రి ఊరకండును.)

—♦ పా రి ను ♦—

అభిభయంకరమైన దావాగ్నియందుఁ
దోసిపోయితి- నీతనిఁ దుగ్గింపుమయ్య!
స్వార్థపరుఁడు, వంచకుఁడు, దయావిహీనుఁ,
డితఁడె-కా, నీ తనయకిన్ని నెతలుగూర్చె.

ఎవరికతమ్మునన్ గలిగె నీబెడిదంపురణమ్ము- వీరశా
త్రవదళనమ్మునర్చియట వ్రాలిరినేడు మదగ్రజాది బాం
ధవులు- మహాగ్రీతిఁ గలనన్ బలు నెత్తురు తేర్లుబారె,
నియ్యని సకలమ్మునావలననా ఘటియిల్లె నదెంతబాపినో?-

కావ్యమాల.

జనమమ్మందిననాఁడే యీఖిలుఁడునంశంబెల్లఁగాల్చుకొనిజ
మ్మని, ఘోరాటవిఁద్రోసిపోయి రశనమ్మైపోవు

[వ్యాఘ్రాని జం

తుని కాయమ్మునకంచు- నొక్కటయిననన్ బోకార్ప;

[దిట్లుండ, దే

వుని యిష్టంబిఁక- నన్నుదిట్టునడ నేవుణ్యంబుచేకూరెడిన్.

నిజమే, చాణముకన్న నెక్కుడుగ నన్ బ్రేమించెఁగష్టమ్ములన్

భజియించెన్ సహించెనావలన లాభంబుండనీపోవనీ

సుజనమ్ముల్ నుతిసేయసద్గుణమునన్ శోభిల్లెనన్దావ న

క్రీజమాతొండఱఁబూన, నేటికయినన్ గాదంచుభాషింతునే

బౌరాయిట్టి మహాపతివ'తలు లోకాగాధ్యచారిత్రిలు

న్నారా? కాంతలయంచు, వారియెడలన్ గాముండులేఁడా?

[తదీ

యారంభంబుల శీలమింతయును పోదా? యింకనిన్నాళ్ళునే

నీరీతిన్ దలపోయుటల్ నిజముకాదే-స్వప్నమే?మాయయే?

తరుణీ! లోకము నుద్ధరించెనిక నీధన్యాత్ముడంచున్ ననున్

దిరిమాధక్తిని, బ్రేమజూతురనుమన్ నేనెంచి గర్వింతునీ

కావ్యమాల.

వట, కాగర్వము సత్యమే? ననుమహాపాపాత్ముడంచున్ జశత్
గురువిదోహి నటంచుఁ గాంతలు, కడున్ గోపించినిందితులే?

ఇది స్వేచ్ఛాప్రణయమ్మటంచుఁ గడు నుత్కృష్టమ్మటంచున్
[ధరన్

బదినాశ్యయిన నభీష్టరమ్యయువతీ బాహుపరివ్వంగమున్
మదనామ్నాయుల సద్విచారమును సంపాదించుటేజన్మకున్
విదితమౌపరమార్థమించుననుకొంటిన్, బాపమేయింతయున్

ఇది బలవత్తరమ్మయినహింసయకాదె! మదీయధర్మముల్
వదిలములంచునమ్మి, యెల్లబ్రాహ్మముచాపులపాలుసేసి యా
పిదప ననేకదుర్గతుల వేసటఁజెంది ననున్దలంచి, తి
ట్టెనరొకో! వీనినమ్మియెగడించితి మీనుకమంచుగోధై

నవనవలాడు పుచ్చములు నాకతినాంఘ్రికిందఁజిక్కినై
భవములుదక్కి, యెన్నియిక్కఁ బాడయిపోయెనో?

[పెంచినట్టి మా
నవులునుగూడ రొయఁగఁ గనంబడవాయెను పాడు

[గర్వమున్
దశలినగర్హణమ్మున వృథాయయి పోయెను జీవితమ్మున్

జంతువుకన్న హీనమగు చర్యనుబూనితి, మానవుండనై
గొంతులుగోసితిన్, ఈసుమకోమలులెండఁజుకో? నిజమ్మునా
వంతయెఱుంగకే కపటమై నసుకవెల్పు, నిజమ్ముటంచును
శ్చింతఁడనై వచించియిటు జీవితమతయు వమ్ముజేసితిన్

హనుజుఁడు మేలుపో పశుసమాజముకన్నను చిత్తవృత్తులె
ల్లను నియమించుమానవుఁడు, రాదదిజంతుల; కీనముమ్మునే
నినకపశుత్వమున్ గొలిచి వీరఁడనంచును విఱ్ఱవీగిరిన్,
మానుపెయెఱుంగకుంట నిటుమోసము నన్ బడివాతినక్కటా

మంగళముల్ గలింగెడిని! మానవతీమణి! నీకు, నీవలెన్
అంగనలాత్మపూరుషులు సంచితధర్మపథాన్తరక్తుల
భంగిజతి ప్రితాత్మలయి భాసిలుచుందురుగాక! ఆ జన
మ్ముగను డేశమాతయశమంగనుగావుత! లోకమందున్ న.

పరివరవ్యధలన్ నినుబాధపెట్టి
చెలియ! నే నపచారముల్ జేసినాఁడ
వానినన్నిటిఁగూడ నీమానసమున
నుంచబోకిదె నినుఁ బ్రార్థించుచుంటి.

కావ్యమాల:

ఏను జనిపోయినపుడు నన్నృత్యదేవ
తానభాస్థానీకీచ్ఛక తరలునపుడు
ఘనభయంకర నిబిడాంధకారమందు
అతివ! నీప్రేమవెలుగు సాయముచేయు.

నిలపులేకుండ చెవులు బద్ధిలుగమోర్చియు
ఆఁతొరాట్టహాస శబ్దాంతరముల
దివ్యమధురమీకాలి యందియల రవళి
మివుల యానందమిచ్చి నాచెవునుమాన్పు.

కఠిననిస్సార భీషణ గర్జనముల,
కడయెలేని నిందాతిరస్కారములను,
రనాణి! నీమృదుమధుర వాగమృతమెడలి
చెదరిపోవుజీవమ్ములఁ, గుదుటఁబెట్టు.

విడుపుమొక్క బాష్పమ్ము! నిన్ వేడికొండ
జననమాది విరామమే తుణముగూడ
లేక యెన్నోయశృత్యముల్ జేసియుంట
ఘోరదావాగ్నినక జుట్టకొన్నయపుడు
సిలుగులన్ బడసీక రక్షించునన్ను.

విడువుమొక్క నిట్టూర్పు- నేబడవ నెక్కి
చటుల దుర్గంధవారి సంచయములందు
జలచరమ్మలఁగడచి పోవలయు; నవును
ఒక్కతోపున గట్టెక్కయి-

విడువుమొక ప్రియ తలపు- నన్వడలనీక
శాతపట్టి స,ప్రాసాది సాధనముల
భయద చక్షులనిప్పుకల్ వ్రాఁగొమ్ము
వృత్యభటులను వెర్రివారిగనుజేయు-

విసిగిలితేను; చాలునీవెట్టినాకు
ఇదియె కడసారి నీకు మొక్కెదనుజెలియ!
ఎన్నితప్పులుజేసిన నించుకైన
దయను చూపింతుగా!—చాలు— [పాఠిసుష్మకలేడు]

—♦ ఇ న్నో ని ♦—

నాథ!—పోవుచుంటివా నన్నవీడి
పరమ పాపాత్మురాల- నీప్రాణమును
నిలుపఁగల్గియు నేనిల్పనేరనైతి
నమ్మివచ్చినవాని సంక్రమునవిడచి.

కావ్యమాల.

చెలియ! రావుగా - నేచచ్చవటకురావు -
ఎవరునా ప్రిణపదము - నేనెవరిమీఁది
ప్రేమచేతనేయిటుల జీవించియుంటి -
అతనిచూపింక యీప్రధ్వియందులేద! -

అకట! వాడిసోయెను సకలాంగకములు
ఎంతదావాగ్నిలోనఁ దరించినాఁడో? -
చూడఁగల్గుచున్నాను మోక్షరీతి
పాడు ప్రాణము లీయొడల్ బాసిపోవు -

అగ్నిదహియించుచున్నదీ యంతరంగ
మెవ్వరెడ బాసినారలో యెటుఁగకుండ
వారిదహియించకుండ చల్లారగలదె?
నేను నినువెంబడించుచున్నానులెమ్మ -

[ఇహోని క్రిందఁబడిపోవును.]

—◆ చెలి ◆— (ప్రవేశించి)

(క్రిందఁగూలఁబడి ఇహోసీతలను దనచేతులతోఁ దీసికొని)

ముగిసిఁదంతయున్ నగులు మోహముతోనొక టుంతురింక నొం
డగు విషవృక్షమున్ నరుకునంచుదలంచిన యాయుధ మ్మె యీ

కావ్యమాల.

వగ- ఫలవృక్షమున్నరికె; వర్షము గోరిననేను తాపమా
 త్వగ పిడుగున్ బయిన్వయిచె- భావనకందవు

[ధాన్యచైదముల్,

మరికిన్నాళ్ళెడబాటులేక యిపుడీమాడ్కిన్ బ్రవర్తిల్లెనా?—
 ననుగోపించియు వీడిపోయితివె పొణస్నేహమున్ నెచ్చెలీ!
 నిను నేవీడిన జీవముల్ నిలుచునే? నేనింకనిచోటనే
 మొనరింపకవలె వచ్చుచుంటినిదే నీయున్నట్టి లోకానికి
 [ఆమెయికలేదు.]

—♦ తండ్రి! — [కన్నీరువిడచుచు—

ఈఘోరమృఖలమ్ము మామటకు కాదేనేనుజీవించు-నా
 రా; ఘూర్ణిల్లెదు నీయెడందయికెగర్తవ్యమ్ము నాకేమిటో

ఇదియొక విచిత్రమకాల-యిదిజరించు
 నప్పడించుచు తన పూర్ణహస్తములను
 జూచి దీవిచినాడు—ప్రసన్న మధుర
 గీతి నాలపించినది కోకిలముగూడ—

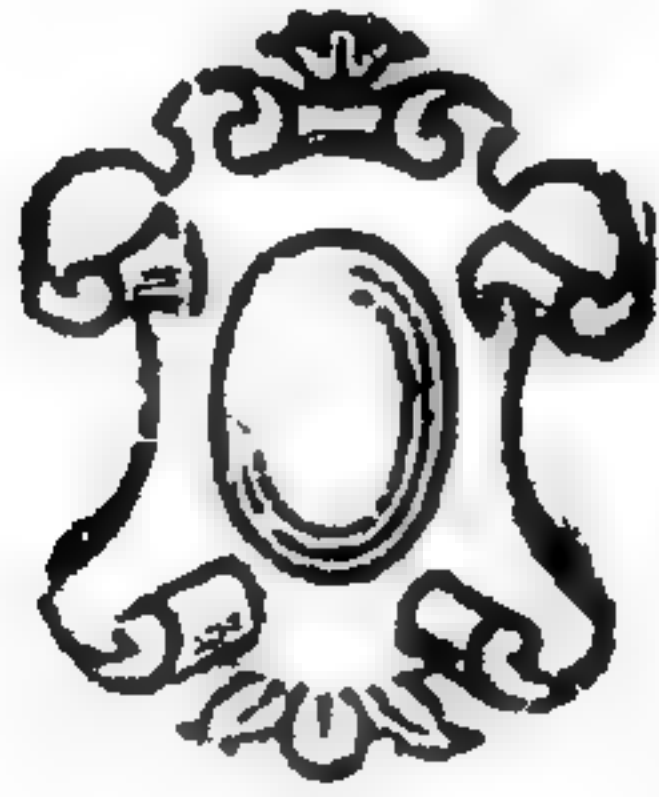
ఇప్పుడా కల భగ్నమైయెగిరిపోయె
 గడు భయంకర దృశ్యముల్ గానఁ బడియె

కావ్యమాల.

తల్లడిలి లేచితిని! నాఁడు దనముదోప
పారుఁ జాబిల్లి-పిశమును బాడదిపుడు—

ప్రకృతికూడ అభికర స్వప్నమందె
యైక్యమై శదా! - కాక-స్వప్నాంతరస్థ
లోకములలో నె యింకను ప్రాకులాడు చుంటినా!—

[స్తబ్ధుడై నిలచియుండును.]

ము ని వూ పు .

ఆ ర్పణము.

కలతకుఁ గారణమైనరైరిమొదట;
సాకిరెవ్వరుదీనిని, జలమువోసి
శవరు తెలివిరాఁ, దుది దీని వృద్ధిగఁగ
పోయిరెవ్వరో— ఆప్రేమపూజ్యులకును—

కావ్యమాల.

అదిది నావనాన మ్ము; భయంకరమ్ము
లైన కల్లోలములనెల్ల సంతరంగ
మందెదాచి ప్రశాంతమ్ము నలవరించి
రమ్యముగఁ బాటునదియు కాళంగితటిని.

మిట్టిపడుచేపలన్నిటిఁబట్టి, బుట్టఁ
బెట్టి, కొంపోవుచున్నాడు బెస్తవాఁడు
ఎగసిపడు కిరణములన్ని దిగిచివెంటఁ
దీసుకొనిపోవు భానుని తెఱగుఁగాను.

బుతుతఁడొకండు, సుంతతడివోవని సన్ననిపైకతమ్ములన్
గడుననురాగమూని కనకమ్మటుగొంగునమూటఁగట్టియున్
విడుచును తల్లిమాట చెవిబెట్టక గంతుచువేయుచున్ బయల
గీడుఁ దనతల్లిపై చెఱుగుఁ గేలధరించె హసన్ముఖమ్మునన్.

కెలనఁగల యాలయమ్ము వాకిటనునిలచి
లలిత మోహన ముగ్ధకలాపగీతిఁ
బాడుచున్నది హారతిపాటయేమొ,
పక్షిజనరాలొకర్తు సంబరముతోడ.

తరుణులు మూపురీపురము దారులనొండ్లారు కేలువట్టియున్
తరునగవుల్ మొగమ్మునవసింపఁగ, నస్సనియే మొయే మొ, బి
స్వరగవచింఁజుకొంచును, వికస్వరమాసనలై, మదేభసుం
దరగమనమ్ముఁబూనిచనినారు, విదుర్పుచుదృక్సరోజముల్.

దవ్వలందున నటురహదారిమీఁదఁ
బాంధుఁడెలుఁగెత్తి స్వేచ్ఛఁగాఁబాటవాడు
కొనుచు, నడచుచున్నాఁడు— సంకులముగాను
బొపుకేపుల యరపులున్ బూడిపోయె
లలితసాయాహ్నకాల గర్భములజిక్కి.

తరుగనిపైసమూని యదెద్వాదశిచంద్రుఁడొక్కవలేనియను
బరమున నల్లవేళల రవంతవిరామములేక స్వేచ్ఛనే
మఱచిధరిత్రిఁజట్టి పలుమారుఁ బ్రదక్షిణమాచరించుచు
తరుగనివంతఁ జల్లవడి, నేత్రములందున నీరునించెడిన్.

వచ్చుచున్నవి, పాటవాడుచు నెఱకుఁగా
నరిగినయట్టి విహంగరాజి
చనుదెంచుచున్నది, శ్రమయునానందమా
ననములవెలుఁగ యానాదిమూక

కావ్యమాల.

నడచు మన్నార, సన్న వికూన రాగాల

నెడలతో మెల్లఁగఁగ్మసికవరులు

అరుగుచున్నారు, విహారముకై యేటి

కడకు వచ్చిన యువకవ్రజమ్ము

ఎవరిఁ గనుఁగొన్న నుల్లసమింపునిసి

యెడఁదలుప్పొంగ మోదమ్ము పడయువారు

ఎవరి మోములుసూచిన నింతయేని

విసుగుపొడయైన లేకయే వెలుఁగువారు.

ఎవరికివారలీజగమునే తలపోయక నిర్మలప్రేమో

ద విభవకాంతులక మొగము దామరలుజ్వలరీతి నుల్ల స

మ్ము విరియఁజేయఁ దూర్ణగతిఁబొంగెద, రన్యవిషాదగాధలె

య్యవియునుగూడ వీరిహృదయమ్ముల రావహా! యెంత

[పుణ్యులూ.

వారికివారివారి పనిపాటలతోడనె సెల్లుగాల, మిర

పారఁగ నిండుకంతతటి యబ్బిన, నాన, విరామమోదముల

జేరు నాపారువొందెదరు, చేపరు నాననె శృప్తిహా! ధరివె

వీరలూ బోలెనన్నను జనింపఁగఁ జేయవదేమిరా! విధి!

కావ్యమాల.

ననుగనువారలొక్కరయినన్ గనుపట్టరొ? యేటి

[మాట? యీ

కనబడు గుట్టలంబడి సగంబయిపాటు ఘోరతటమ్ము నం
దునఁబెనుభూతమట్లు కనుదోయికిదోచెఁడు రావిచెట్టునా
కునుఁగడుఁ గూర్చు నెయ్యమయి, “కూడదభీతి” యటంచు

[చెల్పిన?

ఏమది? నాకథన్వినఁగ నెవ్వరులేరె?- మదియజ్జీర్ణశో
భామయ జీవితంబిటులఁ పాడయిపోవలెనే? ప్రియచ
తామయమైన యీయెడఁద, దారుణశూన్యమునందు

[నేకమా

సేమముఁజెందగావలెను, భీ! ఫలమేమిటా యిట్టిజన్మలో?

ఉఱుకన్జూతునె యెచ్చటేని, యిట నబ్బోనిల్వఁగాఁ

[జాల, నొం

టరిగా నెచ్చటికేఁగనేమియగుఁ జూడన్, విశ్వమందెల్లనొ
క్కరుగూడా కనుపించఁబోరె,- యిక నెక్కార్యంబునన్

[నేనును

ర్వర నిల్తున్, మఱిపాసిజీవమ! యిదేలాపోవవేసియున్?

కావ్యమాల.

నిరుపమమైన వేగమున నిల్వక పట్విడుచున్నవాఁడు చం
దురుఁడు; వియత్తలమ్మున మనోగతిమించ, ననేకదిక్కులనీ
బటచెడిఁ బారకాగణము పర్వెడి; విశ్వముఖమ్మునందు ని
ష్ఠురమగునట్టి శాంతమొకచోనయిననొగనరాదు, గాలియున్

ఒక్కఁడ- యీయనంత మహితోన్నత విశ్వమునందు నెల్లినే
నొక్కఁడ- యీప్రశాంతసమయోన్ముఖ నిష్ఠురమాయ

[ముందునే

నొక్కఁడ- యీవిశాల మహాదుగ్గినిరామయ శూన్య

[మందునే

నొక్కఁడ- యీత్రసేతునిటులొక్కడనే-యొకతోడులేకయే

ఒక్కఁడ- నొక్కటేనొకఁడ నీభయదప్రపంచము

దొక్కఁడ- నేనయేలిక, నదోకనుపించు బగమ్మునంకితున్,

ఎక్కడగూడ నాపలుకు కేమియునడ్డములేదు, నాపను

జిక్కులఁబెట్టఁగాగలుగు జీవులులేరిక, నేనయేలికన్.

ఏమీ!- యీభయద ప్రపంచమునకా? యీశూన్య

[లోకానికా?

యీమాయావృత విశ్వచక్రమునకా? యేనో, నిరాఘాటవ)

కావ్యమాల.

జ్ఞామంత్రిత్వముఁబొందు నేలికను? నాకా! యీస్థితుల్
[లేనియే

యామోదమ్ములులేని రాష్ట్రపరిచర్యల్ సేయుటల్?

[వహ్వాచే?

కావది- నేనుపాలకుఁడఁగానిక నీజగతీస్థలమ్మునం
దాదట శోకమాత్ర విభవాత్ముఁడనొనొక భిక్షుకుండ ను
న్నాదిని- యీయదృశ్యగుణమాన్యుఁడు కాలుఁడుజాలి

[నొంది నా

కోదనమిచ్చు హాత- యహ హా! భుజియించెద

[శూన్యమిచ్చటన్.

జౌరానేను విచిత్రమానవుఁడఁగానా! యీమహాశాంతలో

కారావమ్మున- నీవిశాలఘన శోకాభీలభాండమ్మునం.

దీరక్తాననమేచకాకృతి మహాతేజస్వియీకాలుఁ డిం

పారన్ నాకిడుశూన్యభోజనము ప్రేమన్ నేభుజింతున్ గదా!

రండోయీ! శశితార కాగణములారా! యేలయోచింపగా

రండో! విశ్వముఖాంతరస్థితములారా! ఓశిలారుపిణీ!

కావ్యమాల.

రండో! వేగమరండు! రండి! యిక నేలాజాలమీ

[పాత్రయ్య]

నిండేనో నేనెయొకండ నింతతినలేనేలేను, రారండికన్.

ఏమది? యుండియుండి యొక తేతటి, గొల్లుమటంచులే నేనే

మీ? - మఱియెవ్వరోపుడమిమీఁద శరీరమువీడినట్లుగా

నామదిఁదోచు, గానిచో, వినంబడనేటికిరోదనమ్మదే

యేమిటి కింకసందియము, లేతలపోసినదే నిజమ్మపో!—

ఎవరో యభాగ్యులీకరణి నీవెతఁ జిక్కినవార? లేమి?

భువినెవఁడోపు నీచటుల భూరిభయంకరమృశ్యుదంష్ట్రులన్

దవులకయుండ? నేనొకదినమ్మన నిట్టులెకండ్లరక్తబిం

దుపులు స్రవింపఁగావగవనో! యిపుడైననుచింతమాసెనే?

అదియుఁగూడ ప్రశాంతనిశాసమయమె!

అదియుఁగూడ నిద్ర నెఱుంగనట్టిదినమె!

అదియుఁగూడ విశ్రాంతిలేనట్టిదినమె!

అదియు నెప్పుడు మఱవరానట్టిదినమె!

పదములు తొట్రుకటవడ, భావమదెంతొచికాకుడెంద,

మ్మదిమదియించు కేనియవమానఁగ, గన్నులఁజెందు

[నశ్రువుల]

కావ్యమాల.

విదిరిచి, మాటిమాటికిహరిన్ స్మరియింపుచు, మాతృపాద

[ముల్

నదలెనొ శీతలత్వమును భ్రాంఘినిజూచితిని నెన్నొ

[మార్గికన్.

వేకువవేళకింత మఱివేడిమియున్ బొడసూపునంచుఁ దా
నాకొన వైద్యుడున్, గనులబల్కురుఁ జుక్కలఁజూచివచ్చినే
నీకరసీమలందడవి యింతయుమేలు గలుంగకుండి కూ
డా, కలఁగాఁచితిఁ బ్రతుక దాయని, పైపయిడాయు
నేడ్పులా

అకలా! యెన్నిభవమ్ములెత్తినను, నా, కాశాంత గంభీరప్రే
మకలాపమ్ముల దేహమున్ మఱచియింపారంగసౌఖ్యాభిప్రే
చికలందేలెడుభాగ్యముల్ గలుఁగునే? చింతింపనేమున్నదూ
రక? పోయెఁషటిపోయె, నావిభవముల్ సౌఖ్యమ్ములుఁ
బ్రజ్జలున్

ననుజీవచ్ఛవమట్లుజేసి చనితే నాతల్లి! యెవ్వారికై
ననునాయీవగఁజెప్పికొన్న నణువై నాలాభమున్నే? తలం

వావ్యమాల.

చిన స్వప్నారముగాదహించు, నెడఁక. జితాదవాగ్నుల్
[గం

మను వేఱెత్తును, అక్కలుండినననుక జూపించు వాడు
[దురే

మఱచుటలేట్లు? ప్రణమాభురి కోరిక, దీరఁగొలిసం
బరముగ నీవిశిష్టమగు మంగళ తేజము కన్నలారఁగా
సరసి తదీయ కాంతులఁ బ్రభావృతగాతుఁడనై
[పారిఁబోరి

నిగువను సౌఖ్యమంది జననీ! యికనన్నె గృతఘ్నుఁడేనదే!

దవ్వనకేగ దివ్యైలలితప్రళతగ్గుట, అంతకింకముక
దవ్వలనున్న చీకటులు దగ్గరఁజేసుట. సాద, మిప్పుడో
దవ్వలకేగు కొద్దియును దావక తేజము పెంపుజెందెడిన్
ఇవ్విధిచిత్రమా! నయిననించుకతగ్గవు కారుచీకటుల్.

ఇలపయినుండు మానవుల నించుకయించుకచూడతల్లి! నీ
సలలితకాంతినామదిని స్పష్టతజెందెను, నీసుశీలరో
చులుకనులందుఁగట్టెడిని శోభిలునీ దరహాసచంద్రికల్
పలుమరు నాయెడందఁ గనుపట్టెడి, చీకటిఁబాటదోలెడి

కావ్యమాల

ప్రేమమయస్వరూప విశేషప్రేమకు జీవితమిత్తునేను- నీ
వేమటి వీడిపోతినను, ప్రేమకు స్వస్తివిజెప్పినాడ- నీ
తోమహివీడె, నాయసులు, దుఃఖముతోడ శవమ్మునై,
[యిటుచ]

మహితప్రథం ముఖ నేత్రములన్ గనువేళవేచెదన్.

తనయుండెంత యశక్తుడైన, బలవద్ధర్మానురోధక్రియా
ధనుడైనన్, గడుపాపియైనను, రవంతైనన్, ఖలుండంచుఁజేసె
మనువీడన్ దలఁపాడుదీ ప్రణయమే మాత్రమ్ము,
[నన్యకృత]

జనులన్ గల్గదు- ప్రేమజీవికిదియే సత్యంపుచావారయన్.

హింస బిందువులును నవ్యమధుబిందువులును
భాసిల్లునీ ప్రసవంపులుడెడ

సంగీతమును హరి చరణసేవారతి

యైక్యమైన యవినీయంచుఁజేసె

తీరితిలేదీ వె రమణీయ నియూ

కుంజమ్మునుండియే గొనలు సాగు

సుఖమిచ్చితో భించు సుగుణమయూఖముల్

నీముఖరవిన రసి నిండఁబాటు

కావ్యమాల.

ఇందుఁడొసఁగు నమృతమునఁ దృప్తిసనక
నీయనర్గళ వాక్కుల నిర్గమించు
నాసుధావాహినులఁ దేలునట్టికోర్కి
నమరవతులు నిన్దొనిపోయిరయ్యదివికి!

స. లితచంద్రికావిమల సారపరీమళ పుంజమందు ని
ర్మలరుచినాననఘ్నున విరాజలఁగాఁ దిరునామముల్ పయిన్
నిలిచి మనోహరామృతధునీలతి, వాక్కులఁబర్వఁగమృత
మలగళమెత్తిపాడు నలమంగళ తేజ మదృశ్యమందునే?

వీనాఁడు నీవింటి కేఁగుదెంచినఁజూచి

యత్యనుపమముదమందినామొ?

వీనాఁడు నీవువచించెడు హరికథల్

వింటిమో వీనులవిందుకాఁగ

వీనాఁడు నీనవ్యగానస్రవంతిక

లో, ముదమునమేము గుంఁగినామొ?

వీనాఁడు నీముఖభానుగనుంగొని

యబ్జబులట్టుల నలరినామొ?

రావుగామాకు నావాసరములు మఱల

పడగఁగలఁగాంచి తెలిసినకరణినయ్యె

గా- ముదమ్మేది? తొల్లికల్లంగజేసె?

నవియె యివుడు కంటకమ్మలై యగడవరచు.

వేయిచిక్కులువచ్చి వేసటబెట్టనీ

యాముఖమ్మున శాంతమల్లెయ్యందు

పదివేలసౌఖ్యముల్ పైబడనీనాల్క

తుదిరామపద మల్లెతొలంగకుండు

తలమున్నలైనబాధలుచుట్టుముట్టనీ

యెదధైర్యమట్టులే వదలకుండు,

ఘనతలై శ్వర్ణమ్ము కలుంగనీయెడద,ని

గర్వభావమ్ముల్లె కదలకుండు,

మఱివురానట్టివాఁడు ధర్మమ్మునఁచి

మఁచిమార్గమునఁచి నిర్గమించువాఁడు

వేయి నూరై న మఱి నూరువేయియైన

యారులకై నహానిఁ దలంపనట్టివాఁడు.

ఎసఁగుగంభీరమునవైరి హృదయమగల

తీక్ష్ణరుచిఁబరిపించెను తెలివి- ప్రియఁ

కావ్యమాల.

గొలుడువారలఁ గృహజూచుకలిమిఁ లిఁగి
క్షీతిని వెలుగొందు నలనఁసింహుఁడతఁడెఁ
దనుజరిపుసేవలో, వ్రతదాక్షిణ్యమందఁ,
పరహిత ప్రతిపాదనా గురుగుణమ్ము
నందుఁ ధీనిభవమందునందమంద
ఖండకీర్తినిశాంతనవుండతంద .

గుణగణ మయాఘముల నెల్ల గుప్పిగుప్పి
బ్రాహ్మమును క్షాత్రమున రెఁడఁ బ్రబలఁజేసి
బంధువుల మోముదామకల్ వాడివోవ
చరమదశనందెనాభీర్చు చండకగుఁడు.

అతఁడుపోవుటలోన సస్తమించినది - ని

త్యము మమ్మాగాచెడు ధైర్యులక్మీ
అతఁడు పోవుటతో నె యలిగిపోయినది భా

గ్యములపుట్టిల్లు సాగరకుమారి,
అతఁడు పోవకముందె యాశ్రయించినది ముం

దొకనాఁడు విడువని దుఃఖికన్య
అతఁడు పోవుటతోన నడుగువెట్టినది, జ్యే

ష్ఠాదేవి మాకూర్చి సవతిల్లు,

కౌముదముగా నొక్కొక్కరు గడచిరారు
నన్నఁ బ్రేమమెయిన్ గనుచున్నవారు-
మిగిలియున్నఁడ నేనీయ మేయపాయు
జలధిఁ దన్నుకొంచుచు పరి సలుపలేక.

అయిలు యపుడున్నయది పెండ్లియయిపోయి
మిగిలిన గృహవేధి మేడపగిడి
అక్షేత్రమిపుడున్నయది లక్ష్మిగోనగా
నిలచిన ధనికుని నిలయమటు
అతోట యపుడున్నయది వెంట్రుకలువోవ
మఱిబట్టనావాని శిరమురీతి
అవీధి యపుడున్నయది వ్రాణమెడలినఁ
చావకమిగిలిన శవమురీతి

ఉన్నవారికి మావార లున్నవమ్మ
జగదంధుడు గుడిని పూజారులట్లు,
ఉన్నదాయూరు యశాపనముడిగిపోయి
అంత మిగిలిన ముడుసలి యన్వేషితి.

* * * * *

రావ్యమాల.

ఎటుని నాతండ్రిబోచె- రెడితలట్లు
నన్ను మన్నించినది పాణమున్ననాళ్ళు
ఆమెచనినది- యవసానమందుఁగూడ
కనఁబడఁడువాఁడు నాకని కలవరించి.

ప్రేమమెంతై న నున్నను విడువవలయు-
నన్నుఁ దనపాణముట్టులఁ గన్నకొడుకు
కన్నమిన్నగాపెంచి సుఖింబుఁగూర్చి,
అలయుఁగానేను, నంతో చింతిలినదామె.

విధివిధానమ్ము వలననేవిధినుండో
యిచటఁగుమిఁగూడినార లొకింతసేపు
కొలదిపనికయి- యదితీరనిలువరిచట
యెవరువచ్చినదారి పోయెదరువారు.

కలుషమతిని నేఁగానో! యుగ్గలపుఁప్రేమ.
ఫలముఁగోరనిప్రేమ- నాపై నజూపు
నామెకంత్యమ్మునఁదు సాయమ్మునేయ
నకట! తుదిచూపుకై న నోచుకొననేను.

ఎంతబుణ్యత్తులకును లభింపనట్టి
పుణ్యమబ్బె, నేకాదశీపుణ్యతిథులఁ
దనువువిడుచుట- నై కుంత ధానువంశ
హరిపదమ్ములకలన నిల్తురొకొ యేమొ?

* * * * *

మరణము సర్వజీవులకు మానఁగరానిది; యెవ్వరెంత నుం
నరులయినన్, గళానిఘలు, ధార్మికులైనను, బావులైన, స
శ్వరముగు జీవితమ్మువిడి చావవలెన్ వఱిసేడొరేపా! పా
యిరనుచు నేస్తుందఱు వచింపఁగదార వివేకతాటచే.

ఏనిటఁగూరుచున్న ధరణీతలమందున, నెన్నిసౌక్యముల్
భానుసమప్రభన్, మిగుల వన్నియకెక్కె నొ? యెన్ని
[యుద్ధముల్

గానఁగనయ్యెనో? పురవరమ్ముల వెన్నివెలింగెనో-
[శవమ్ములచే

దానిట నెన్నికప్పెనో? విధాతయెరాని, వచింపనేర్చునే?-

ఎఱమిఁగళావిహీనమయి యిచ్చట యీకనుపించుపల్లె, యే
లలితకళానిధానమయి రాజులు పట్టణమయ్యెనొక్క ము

కావ్యమాల.

న్న లఘుపరాక్రమ క్రమగుణాలయలైన మహీశులెందఱి
స్థలమునఁ బుట్టివేజరిలి చచ్చిరో? - యెవ్వఁడుచెప్ప

నేర్చెడినో

కష్టములందు నెంచక, సుకన్యల కాసవహించబోక, స.
తుష్టిముఖాంబుజంబులనుదోప, హలమ్ముల నెడ్లతోడ, కే.
దుష్ట మెఱుంగ కే పొలముదున్నుచు జీవమువెళ్ళబుచ్చియూ.
కాష్టములందు మేనువిడి, కన్న కులెందఱుపోయియుండిరో?

అరుణకాంతులు దిక్కులంవలనకమున్న

సలరి మేల్కొంచి కాల్యములదీర్చి,

విమలకాశంగీ పవిత్రత్రోయమ్ముల

మనిగి సాంధ్యక్రియఁబూర్తిజేసి,

ధరియించి విమలవస్త్రమ్ములు భక్తి చె

న్నలరఁగా దేవాలయమ్ముజేరి,

నరుసగా సాంధ్యవస్త్రీమనోహరుఁ

డాది యందఱకు సాష్టాంగమెఱిగి.

ప్రస్తుతులుసత్పి, పాటలుపాడి, పిదప

వేదపారాయణమ్ములఁ బ్రియమునెఱిపి

ఎందరో ధ క్తులిక మునుషీ స్తలమున
దీర్ఘ నిద్రనుజెందిరో తెలియవశమె?

ఎందమువల్లనో యభినయమ్ములనో వివశాత్మలై . వెలెనో
జెంది, గడించునాత్మమొ, లేక కణమొ, యొసంగి వేశ్యక
నుందరియైన యాలిపయిఁ జూపయినన్ మఱిలేకబ్రష్టులై
మొందఱువారి దేహమున నీధరియిత్రికి నప్పగించిరో?

శౌలిజాము కోడికూతలు చుక్కతళతళల్
కలపఁగాలేవువారల సుషుప్తిఁ.
బురుజోత్తమునిముంగు ముట్టించుహారతుల్
జెలుపవువారి, నిద్దురులనిపుడు
లితకలక్వణమ్ములు దరహాసముల్
తాకవువారి నిద్రానురక్తి
అంగనాసేవితుఁడగు హరివిభవముల్
చేరవు వారల చిత్తసీమ

మృగశిరాశ్చక్ర ప్రవేశముల్ లేకవాన
లింక వారి మోదమ్ము హరించలేవు,

కావ్యమాల.

“మఱి యొకనిఁగూడఁ దనవేశ్యయటచిలెన్ను”
అనుటలును వారిజీవముల్ గొనఁగలేవు.

ఒకనాడు- అలసియింటికివచ్చుచుగని 'ద
శ్వుసజూచి యెదురువచ్చినదిభార్య

ఒకదినమ్మన గరుడోత్సవమ్మనఁ దన
పైఁబడినది మతాబాలవేలుఁగ.

ఒక నాడు ప్రేమ నింటికి వచ్చు వగ కాని
నమ్మన జేర్చి వేశ్యల తాగి

ఒకనాఁడు తనయెద నుడికించువగల న")
చ్చినది శ్రీహరి తులసీదళమ్ము

ఒకదినము తనదగ్గటకుటికి కాళ్ళు
కాగిలించుకొన్నారు చక్కనికుమాళ్ళు
ఒక్కనాడు వేశ్యమాల యుటిమిచూడ
విన్నదనముతోడుత నిల్లు వెడలినాడు.

కోర్కెయును భోగమునురెండు కొలుస్తదీట
యాయమాయికప్రేమల, నీవిముగ్ధ

కావ్యమాల.

విభవములఁజూచి, నవ్వుట విడచుఁగాక,
భోగములుకూడ నశియించి పోవొయేమొ!

ధరణిజనించినారు, సుకృతమ్మో, యఘమ్మోకోజీవికమ్మలన్
సరసముతోడ నీడ్చిచనినారు, మతేవిటికీర్తియున్నదే?
చరితము భూమిపైనిలుపఁ జాలఁగ నెద్ది యొనర్చినారో చె
ప్పరె, యని నవ్వబోకుమిటు, వారలఁజూచియు గీర్తి
[కామినీ!

ఏరీచెప్పము నీవువేల్పుడచి? యేడీ యాహరిశ్చలమృదే
డీ రాముండు? నలుండు నెక్కడ? మతేడీయశోకుండు? నే
డా రాంజేంద్రుండు గృష్ణరాయుడెట? యున్నాడెశివాజీ?
[యికే

లా? రప్పింపఁగ నేర్చునేచరితముల్ వారందఱిన్
[భ్యాతులన్.

వీర్య, మతిశయ, మధికార, విలసనంబు,
భోగ, మందమ్ము, నశియించి, పోవొయేమొ?
కీరితి పథమ్ముకాటికిన్ దారిసుమ్ము!
దానినెంత యుత్తములై నఁ దప్పకొనరు.

కావ్యమాల

మునునీమట్టికిఁ జెల్లనేము? జగదుల్ మోదింపరాష్ట్ర

[ములచే

దినవికాఁతికతమ్మునన్ నిలిపి, సాందర్భమ్మహెచ్చించి, చ
క్కని క్షేవంబొనగూర్చిపోచిన మహాభ్యాతుండ;

[కాదందునో

యి! నరుండెవ్వఁడు పల్కనోపునకటా! యేపుట్టనేమున్నదో?

పాపమీ యభాగ్యులకు విద్యాపురఁధి

సరిగఁ గాలంపుఁబుటల గన్నరుపలేదు,

చల్లని దరిద్రదేవత యుల్లమడచి

కరుడుగట్టించినది వారిగౌరవమ్ము.

జలధిలోపలనెన్ని జాజ్వల్యమాన

తళతళద్యుతి నలరురత్నములులేవు?

గహనములనెన్ని యెవ్వఁకనులబడక

విమల పరిమళాన్వితములు విరులులేవు?

తనపురమ్మున డాప్తమ్ము నణగఁదొక్కి

వెలయు నభిమన్యులును, మతిపలుకురాని

కావ్యమాల.

కాళిదాసున, మఱిశివాజీలు, నెంద
టిచట విశ్వాంతిఁ జెందిరో యెవరికెఱుక?

అరులఁ గలఁగించి సఖల నందఱనుమించి
పారవశ్యముఁ జేకూర్చిప్రజకుదేశ
భక్తివెలిఁగించి, స్వారాజ్యోదయద్రోక్కు
భాగ్యమది వీరినొసటిపై వ్రాయఁబడదు.

అతియేకాదు బంధులనడఁచిఘోర
వాత్యలనొసర్చి - కావ్యకన్యకనుజాపి,
దేశమునకు సంకెలవేయు ధృష్టగుణులు
గూడ తిన్నారు తెలియకీ చీడమట్టి.

నాగకంధన ర్తనమునన్ జనియించెడి వట్టిత్రోవ కెం
తేఁగదు దూరమందున జరించి ముగించిరి జీవనమ్మరే
లా? గుణముల్ దలంపఁగ రవంతయులాభముకల్గునే, యిదే
యూగిరె? పృథ్వియేసలిపె సంతిమశిక్షను వీరికిన్, గదా!

* * * * *

కావ్యమాల:

చల్లవడినవి వలువలు- చంకమామ!
యీవునాపయి జాలి వహించియేడ్వఁ
బోవుగా! యివిబాష్పముల్ గావుగా! ని
జన్ము!- ఒకఁడైన నాపయిఁ జాలిగొనెని?-

నలదులేకు వెత్తెత్తివాగునుంటి
నలదువలదయ్య జాలియెవ్వరికిఁగూడ
స్వేచ్ఛగానన్న నేమవ నిండుజాలు
అదియె పదివేలు, పలికించకయ్యనన్న!

తెలసెంచెల్సెను నాకుఁజంద్ర! మఱియేదీనీకు మాత్రమును
వలసన్ మోదముకల్లు, నొక్కఁడవు,-పో! స్వాతంత్యమా?
[దానినీ
కలనై సన్ దలపోయబోలదు విసుంగా లేకవిశ్రాంతియో
నిలువన్ జెల్లునె యొక్కచో నిముసమేనిన్? గృష్ణకృష్ణా
[యికన్?

పలికెనువారిమాట! సరిపల్కఁగఁ దీటికయేది? యొక్కచో
నిలువఁగఁజెల్లునెల్లు? ధరణీసఖకీవు ప్రదక్షిణములన్
సలుపవలెన్దా! నినువిచారణచేసెను వారలుండ్లిరా!
వలదురయిట్టిబాధ పగవానికిఁగూడ, యెటుల్ సహించెదో?

కావ్యమాలి.

ఉత్సుకవలెన్ సరే,- యయిననున్నదెదారి? నిరామయ

[మృగనన్

బరుగిడుటెట్లు? - పాదమురసంతఁగజారిన లాభమున్నదే?

అర సెడువారులేరు, ప్రణయమునఁజూచెడువారులేరు బా
పురే! తలిదండ్రిలైనఁ గనఁ బోమయయో! యిటులేడ్చు

[చుంటివా?

అయినన్ నీకుడ్డికొంతమేలుగదచందా! పోవుకార్యముకా
ని, యిఁకేకార్యము నీకు లేదుగదరా! నీయేడుపేకాని నీ
పయి నింకొక్కరి భారముండదుగదా! పైనుండియున్

[భూమిన

న్నియు వింతల్ గనుఁగొందువే, చుదియొకింతేన్ నీకు మేల్గా

[దొడ్డి?

గురుసతినిండు జన్మనముక్షన్ గడుధవ్యత యబ్బెనట నీ
వరణముగదా! మిగులివన్నెలు చిన్నెలు చూపుతారకా
తరుణులు నీదుకూడిక సతమున్ను గోరుదురంటకాద! యా
దరయఁగ రోహిణి మిగుల నర్మలి జూతువటందురేశశి!

కావ్యమాల.

మొగమునరంగు బాగుగనుబూసినవారలు, సోయగమ్ములన్
జిగిబిగులన్ దళ త్తళల నేరపు చూపెడువారు, మించుచూ
పుగముల నందమొల్కువిరి బోడులమూక వసించువీధులన్
మిగుల బరిభ్రమింతువట, నీవును నిత్యముఁ దారకావురిన్
కాంతారత్నములన్ సఖిమణుల, శృంగారాంగులన్, రామలన్
చింతావీడల నుజ్జగించి యెపుడున్ వీక్షింపవో? భూమినా
వంతేనోముగ దల్పకుండ పటుమోహాత్ముండనై? దానడు
స్వాతుండీ శశియందుఁ బల్కును శశీ! సన్యములా

[యీకలేల్?

రసికుడవీవు, ప్రేమయలరారఁగ రామలతో విలాసముల్
ముసిముసి నవ్వులున్సలిల ముఖ్యవిహారము లుల్లసిల్ల సం
తసమున నుంటలెస్సయెకదా! క్షణమైననుఖమ్ముగా మనో
వ్యసనమువీడియున్ననుహిమాంశ! యదేపదివేలుకాదొకో?

కానీ, నీవటులుఁటివన్నపలుకుల్ కాసంతయేన్ సన్యమా? -
నేనమ్మన్ హృదయమ్ముగాల్చెడవ్యధన్వీరల్ నిచర్తింతురం
చోనైర్మల్య రుచిప్రధానమ! మనుష్యుల్ “చూడ

[వ్యాఘ్రమ్మనం

గా; నిర్మితము గాఢలద్ది తనపై నన్ దూకెనంచున్"ధరన్.

నిముస మొకండు దగ్గఱఁగనిల్చుచు, దోచినమాటలాడిన నీ
దమకనువై నరీతి ని, జనమ్ములు టంకుపురాణముల్ గవి
త్వముకను సొంపు పెంపులును బాటిలగట్టదు, రంతెకానిదో
మలరుచీ! యెటుంగనొకొ వ్రీతినిమీకునదెంతదూర మో!

తెలియనిఛాండసుల్ కవులు తెల్పఁగవచ్చునునిన్ను "రోహిణి
చెలికినిగూర్చువాడవని, శిష్యుడనై గురుకాంతబట్టి యా
ర్మిలియిలు సేరినాడవని" మేలుగఁ జందికలెల్లఁజూడ న
వ్వలని, యెదన్ బగుల్చువగవుల్ గలనిన్నెరుగంగనేర్తురే!

ఎఱుఁగని గూఢులేవో వచియింతురు "వాఁడిట్లు తెల్లవేళఁగి
తరుగనివంత, నేడు పకతమ్మగవంతయుఁదోప" దంచునె
వ్వరికగు నీయెడందఁ గడు వ్యాపృతినంచిన శోకకీలిని
దరియఁగ, నీవుమాత్రము నృథావచింపఁగ నేల. వారికిన్ ?

ఒకచెనఁగాల్పుచండుఁగదా యుగ్మకరుండు సతమ్ము, నీవుచా
నక యసువుల్ వహింతుటలు బాపురె చిత్రముగాదె!

[యొక్కదా

వివేకముల.

నికిసుఖనందు, నీవయిని నీకు ద్వారన్ మరణంబురొందు,దుః
ఖకథలకేను వేగఁ దుదిఁగాంచెదఁ జావుఁతెరా,యెవ్వఁడో

ఈయిలఁజై బ్రదక్షిణములెన్నో యొనర్చుచు నున్న వేళన్
నీయెవఁగాల్చుబాధలను నీవొకసన్నయెలుండుకోడ చం
ద్రా! యిటుచాటనేసి, యనుకక్తిని బాడుటలేనువిందునో
యీ! యెదనీకుగా, నితరులెవ్వరుచూడరు-పోని! నష్టమా?

మనముజనించినార, మనుమానేములేని విచిత్రదుఃఖజీ
వనమును నెత్తిదాల్చి;యిటువందిరినన్ ఫలమేమి? యెవ్వరున్
వినరవి-యందుపైఁగలుఁగనేర్చెడియూరట,జూడమంచునా
కును మఱినీవు, నీవయినగోడు వినంగనునేను-నుంటిమా?

నాకుఁ దగదీజగముచంద్రా! రవంత
నీకడకుఁ దీసికొనిపోవె- నిర్జనమ్ము
తై శమించిన యగ్నిపర్వతములందు
మనము విప్పికొందము మనమునయెదలను-

ఇకకలుచూడకుండఁగడునెత్తగుగోడలుచుట్టుచుండవ
చ్చో శిఖరమ్ములందొ, నడబావుల గొట్టలనో యెధేచ్చగా

కావ్యమాల.

బ్రతికెమద్దాక, సంకటపురాణములన్ బరియిందుచున్, శశీ!
వెతుకుద మెల్లిచోటులను విస్మృతమోద రహస్యసంస్థలన్

తనహృదయమునువిప్పి చెప్పిననుగూడ

నొక్కరైనను వినువారలుండబోరొ

యతనిమించగలంగు దుఃఖాన్వితుండు

లేడు- ముహూర్తానికిని లేడు- లేడు- లేడు.

ఆశ వదలిన మొండిరోగములయందు “ప్రకృతి వైద్యము” రక్షించును.

గ్యారంటీ వైద్యము.

సమస్త దీర్ఘరోగములకిది యొక్కటియే శరణ్యము.
దీర్ఘరోగులకిదియే చివర వైద్యము. రోగులు మాయొద్దకు
వచ్చినచో వారిశక్తి ననుసరించికట్టును లుపుచ్చుకొని వైద్యము
చేయుదుము. రాజాలనివాడు మా “దీర్ఘరోగ చికిత్సాసారము”
అను ప్రకృతి వైద్యగ్రంథసహాయమున, తమంతటతాము
చికిత్సపొందవచ్చును. దీనివెల ఖర్చులతోసహా రు.2—0—0
ప్రత్యేక సలహాలకు ఫీజు రు 5—0—0 లు.

డాక్టర్:— పాలవర్తి నరసింహాచార్య,

ప్రకృతి వైద్యుడు, వేటకాలెం.

సాహిత్యలత కార్యాలయమున వెలకుదొరుకు గ్రంథములు.

1. వివేకానంద (నాటకము)	రు 0—12—0
2. వ్యాసమంజరి	0—12—0
3. మల్లెపూలు (పద్యకావ్యము)	0—12—0
4. ఆంధ్రదేశము (సాంఘికనవల)	0—12—0
5. డిటా రెండవభాగము	0—12—0
6. ప్రణయసామ్రాజ్యము	1—0—0
7. సాందరనందము (పద్యకావ్యము)	1—0—0
8. శాంతి (పద్యకావ్యము)	1—0—0

జ్యోతిష ప్రభావము.

గ్రంథకర్త:— సిదాంతి శిరోభూషణ

వండిత దోగి వర్తి స్వామి గుప్త గారు.

ఈ గ్రంథమున జాతకభాగము 102, ముహూర్తభాగము 20, వాస్తుభాగము 16, ప్రయాణభాగము 28, ప్రశ్నభాగము 5, గోచార భాగము 10, శకునస్వప్నభాగము 8, సిద్ధాంతభాగము 53, అను 8 భాగములు 242 పేజీలలోనున్నది. దీనిలో గ్రంథకర్త పటమున్నది. రాత్రి యందు ఆకాశమున నక్షత్రములను, వాటినిబట్టి ఘడియలను, న్యాయ్యున్న ఘడియలను తెలిసికొనుట, రాశిచక్రములను, నవాంశచక్రములను, ద్రేక్కొణచక్రములను గ్రహములను వేయుపద్ధతి. జననకాలము నక్షత్ర దశలో చెల్లినసంవత్సరములను తెలిసికొనుట. జన్మపత్రిక వ్రాయువిధము. మహాదశలు తద్దశలో అష్టకవర్గ బిందునిర్ణయసముదాయ బిందుఫలము. ప్రస్తారచక్ర నిర్ణయము, త్రికోణరానులు, ఏకాధిపత్యరానులు, శోధన. రాశిచక్ర గణకారము, సగ్వాప్తక వరప్రస్తానము; బిందునిర్ణయము, వివాహాదులలో ముహూర్త నిర్ణయము, గృహనిర్మాణము, గ్రామక్షేత్రార్థణము, సూలలు, ప్రయాణమునకు అనందాదియోగములు, పలువిధములగు ప్రశ్నలు, గోచారఫలములు, శకునములు, శ్వప్నములు, భూరేఖకు తూర్పు పడమరనున్న దేశముల యోజనములు తెలుపు చక్రము, ప్రమాణచక్రము మున్నగు ననేకవిధములు నీగ్రంథముననున్నవి.

వెల 1-4-0

వలయువారు:— పులిపాటి రంగయ్య

శ్రీరంగా బుక్ డిపో, చీరాల, గుంటూరు జిల్లా.

యింకను పలువిధములగు నవలలు. వాటకములు, హరికథలు, పురాణములు, ప్రబంధములు, నైద్యగ్రంథములు మొదలగునవి దొరకును.

శ్రీ హనుమాన్ ఆయుర్వేద ఓ హోమ్య

వైద్యశాల, చీరాల.

“ఆయుర్వేద వైద్యరా”

డాక్టర్ : పోట్లూరి చెంచుపున్నయ్యనంతులు.

పక్ష వాతములకు ప్రధాన చికిత్సకులు.

అతిశీతవాతములకు అతినిపుణతతో శాస్త్రీయముగా చికిత్స చేయబడును. పక్షవాతము ఏ స్థితిలోనున్నను శాస్త్రీయ చికిత్స చే బాగుచేయుదురు.

హూమ్యపతి, నాచురోపతి, డయట్ పతి, కోమో సతి, ఎలెక్ట్రోపతి మొదలగు చికిత్సలచే సమస్త వ్యాధులకు సక్రమమైన చికిత్స చేసి బాగుచేయబడును. ఎటువంటి ముడి వ్యాధినైనా త్వరితముగకుదుర్చగలరు. గ్యారంటీ చికిత్సలయము యిది ఒక్కటియే. వివరములకు వ్రాసిన తెలుపబడును.

డాక్టర్ : పి. వి. సుబ్బారావు, హెచ్. యం. బి. చీరాల.

యం. అండ్ యస్. రైల్వే.

సవామేహంతకం:— కీళ్ళనొప్పులు, పొడలు, బొబ్బలు

మొదలగు సవారోగములు ఎంతఘోరముగానున్నను, ఒక వారమునకే తప్పక గుణమిచ్చును. గ్యారంటీమందు.

ఒక వారమునకు సరిపోవుమందు

2—8—0

“మల్లెపూలు.”

గంధకర్త:— కృష్ణరావు.

విలువగల క్షేజకాగితములపై పంచవన్నెల ముద్రణము,

చిత్రవటశోభితము.

“.....మీ మల్లెపూలు మహిత మకరందయుత
ములై యుండుట అతిశయోక్తిగాదు.....”

(కవికోకిల, దు. రామిరెడ్డి.)

“మల్లెపూలు పూర్తిగా చూచినాను. భావయును
భావములును గూడ రమ్యముగనున్నవి, రంగులును తావియును
గల విరులవలె మనోహరముగనున్నవి.....”

(పున్నవ లక్ష్మీనారాయణ)

“.....మల్లెపూలు అను భావగీతికల సంపుటి చదివి
నవదించితిని. లలితమగు భావములు, భావములకులగిన సరళ
మగు భావ యాగ్రంథముయొక్క ప్రత్యేకత. సౌందర్యసువాస
ల సమ్మేళనయొగదా మల్లికాప్రసూనములు. ఆంధ్రభాషా
న్వయొక్క నూన్నకవితావేణిని అమ్మానమగు “మల్లెపూలు”
శాశ్వతముగ అలంకరింపగలవని పూర్ణవిశ్వాసము.....”

జెల 0—12—0.

(బెజవాడ గోపాలరెడ్డి)

రాబోవు గ్రంథము:—

“చతుర్థి.”

గ్రంథకర్త:

జి. రంగనాయకులు, ఎమ్. ఎ.,

అభివృద్ధి

శ్రీ పాండురంగ ముద్రాక్షరశాల,

చీరాల

అభివృద్ధి